

Kakšen jubilej! 30 šte-
vilk v 10 letih! Bi sploh

NOVI

ODMIEV

GLASILO
KULTURNO
PROSVETNEGA
DRUŠTVA
SLOVENSKI DOM
DECEMBER 2006
ŠTEVILKA 30
ISSN 1331 - 548x

1996-2006

ga decembrskega dne le-
ta 1996, trdno veriel, da
e glasilo, ki še
esetle
em.
smo obro
vega Odmiev
in na ih. C
redit
i p
Vse, kar smo imeli v ro-
kah, je bila močna volja.

JUBILEJNI ŠTEVILKI NA POT

Kakšen jubilej! 30 števil v 10 letih! Bi sploh našli koga, ki je ob izidu prve številke Novega odmeva, tistega davnega decembrskega dne leta 1996, trdno verjel, da bo naše glasilo živelo še celo desetletje? Komaj verjamem. Celó v uredništvu smo bili ob rojevanju Novega odmeva negotovi in na trnih. O tem, kako narediti časopis, nismo vedeli prav ničesar. Vse, kar smo imeli v rokah, je bila močna volja.

Spominjam se: skupaj smo sedli Silvin Jerman, Marijan Horn, Darko Šonc, Mira Bahun, Cveta Matko, Franc Strašek, Polona Jurinič, Ivica Kunej in Ilinka Todorovski. Ko zamižim in zavrtim čas nazaj, nas vidim takole: Silvin - urednik, zakladnica znanja o društveni preteklosti, energičen motor družabnih srečanj. Marijan - pesnik, zborovski pevec, veseljak. Darko - strog predsednik in več organizator. Mira - marljiva tajnica, članica vseh sekcij, poznavalka društvenih skrivnosti. Cveta - zborovska pevka, v domovino zazrta pripovedovalka slovenskih in zagrebških spominov. Franc - pravnik, natančen in celo pikolovski bralec paragrafov. Polona - oboževalka kulture in vsega lepega, pronicljiva opisovalka hrvaške družbe. Ivica - igravec, zasanjan umetnik, prijeten sogovornik. Ilinka - TV-dopisnica na začasnem delu na Hrvaškem, ki o društvu in zagrebških Slovencih ve komaj kaj, o časopisnem

novinarstvu pa čisto nič. Pa smo združili moči in - ustvarili Novi odmev! Kaj hitro so se kar samodejno porazdelile vloge, kakršne v uredništvu povečini opravljamo še danes. Uredništvo je seveda doživljalo spremembe. Najbolj boleča je bila zagotovo prezgodnje zadnje slovo od Marijana. Posamezniki so prihajali in odhajali, trdno uredniško jedro pa ostaja. In seveda odlični pisci, ki jih je veliko veliko več, kakor je članov uredništva. Nekatere rubrike - od Preteklosti v sedanosti do Kulturnih obzorij in Ne pozabimo slovenskih jedi - so po njihovi zaslugi prave uspešnice!

O tem, kaj vse je ustvarjalcem Novega odmeva uspelo v desetih letih, lahko največ povedo zadovoljni, zvesti bralci, marsikaj pa je mogoče razbrati tudi iz jubilejnih člankov v tokratni, 30. številki Novega odmeva. Ali je ob prazniku primerno govoriti tudi o neuspehih? Ali, bolje rečeno, o še neizpoljenih ciljih? Morda v nekaj besedah. Ni nam uspelo ohraniti vseh rubrik, denimo Otroškega kotička, Pisem bralcev, spodletela je zamisel o nagradni križanki in tudi rubrika Ali ste vedeli se je zlagoma izčrpala. Zagotovo so še vsebine, ki nam jih ne uspe zajeti v Novem odmevu - denimo življenje Slovencev v obmejnem pasu, dosežki naših rojakov v sodobni Hrvaški, življenje mladih Slovencev... A je razmišljanje o morebitnem prepočasnem širjenju Novega odmeva v nove smeri lahko tudi izziv za prihodnost. Za drznejši korak v novo desetletko z novimi cilji. Morda pa bi Novi odmev sčasoma lahko začel izhajati pogosteje, morda štirikrat, petkrat na leto. In - zakaj pa ne - vsak mesec ali celo teden? Uspeh je zagotovljen, če se zbere prava ekipa z močno voljo. Z Novim odmevom smo v desetih letih to dokazali kar tridesetkrat!

(IT)

DAN DRŽAVNOSTI SLOVENIJE IN HRVAŠKE

Od usodnega leta 1991, ko sta naši dve domovini stopili na pot samostojnosti, se je zvrstilo veliko zgodovinskih dogodkov. Svobodo sta si morali obe državi izboriti z vojno. Nikoli ne smemo pozabiti pogumnih in nesebičnih žrtev, ki so temelj današnjega miru in prihodnosti. 15 let po osamosvojitvi je Hrvaška uspešno začela mirno reintegracijo svojih prebivalcev in stopila na pot v Evropsko unijo. Sloveniji je v

Evropsko unijo uspelo vstopiti leta 2004, po dolgotrajnih in prizadevnih pripravah.

Veliki zgodovinski dogodki so potrdili moč in voljo naših narodov za ohranitev nacionalne in kulturne identitete v času globalizacije. Da prizadevanja za mir in prihodnosti ne bi utonila v pozabo, smo se jih spomnili tudi letos, na proslavi dneva državnosti Republike Slovenije in Republike Hrvaške. Ogledali smo si film Na barikadah, nato pa v tradicionalno prazničnem vzdušju z našimi hrvaškimi prijatelji nadaljevali druženje v objemu Slovenskega doma.

Matea Hotujac

DAN REFORMACIJE

Konec oktobra smo proslavili dan reformacije, ki je od leta 1992 slovenski državni praznik in se praznuje kot praznik Evangeličanske cerkve v Sloveniji. Reformacija je bila zelo pomembna za Slovenijo in celotno srednjo Evropo. Zgodovinsko obdobje 15. in 16. stoletja je bil nemiren čas. Ljudi sta razburjala simonija (trgovanje s cerkvenimi službami in častmi) in nepotizem (dajanje prednosti sorodnikom pri podeljevanju funkcij in služb). Nastopila je tudi duhovna kriza, ker so bili duhovniki osredotočeni na zbiranje materialnih sredstev in so zanemarjali svoje duhovno poslanstvo. Te okoliščine so spodbudile mladega duhovnika Martina Lutra, da je 31. oktobra leta 1571 na vrata mestne cerkve v Wittenbergu pribil 99 tez za reformacijo Rimskokatoliške cerkve. Njegovo dejanje je sprožilo spremembe in privedlo do dveh velikih zgodovinskih obdobij v zgodovini Evrope, do reformacije in protireformacije. Nastale so nove cerkve, ki so sledile Lutrov nauk: Evangeličanska cerkev, Luteranska cerkev... Lutrove ideje in z njimi reformacija so pomočjo tiskanih knjig kmalu prestopile meje Nemčije in se razširile po celi Evropi, vse do naših dežel. Oče evangeličanske cerkve v Sloveniji Primož Trubar je zaslužen, da sta leta 1550 luč sveta ugledali prvi slovenski tiskani knjigi Katekizem in Abece-darij, pozneje pa še številne druge. Prevod Biblije Jurija Dalmatina, ki je tudi nastal v času reformacije, je edina

knjiga, ki je ni uničil vihar protireformacije škofa Tomaža Hrena. Trubar je močno vplival na hrvaška reformatorja Matijo Vlačiča Ilirika in Stipana Konzula Istranina, ki sta Trubarjeve knjige prevajala iz slovenščine v hrvaščino. Tako je leta 1560 nastala prva hrvaška tiskana knjiga Pokusna cedulja, naslednje leto pa sta izšla še Abece-darij in Početnica. Od tistih časov se je marsikaj spremenilo. Cerkve, nastale v reformaciji, so danes samostojne in enakopravne verske skupnosti. S preteklostjo in sedanjostjo smo se v Slovenskem domu srečali 25. oktobra, ko smo v sodelovanju s Svetom slovenske nacionalne manjšine mesta Zagreb pripravili proslavo dneva reformacije.

Evangeličansko cerkev avgsburške veroizpovedi v Sloveniji sta nam predstavila inšpektor Evangeličanske cerkve Slovenije Aleksander Kerčmar in predstavnik Evangeličanske humanitarne organizacije Jože Rituper. Zelo zanimivo predavanje so popestile članice kvarteta ceter iz Glasbene šole Brežice, ki so najprej zaigrale nekaj renesančnih skladb, nadaljevale pa z ljudskimi skladbami. Proslavo smo zaokrožili z otvoritvijo razstave Dan reformacije – dan tolerance, ki je nastala v sodelovanju s Svetom slovenske nacionalne manjšine mesta Zagreb. Razstava je predstavila življenje v 15. in 16. stoletju, od politično-družbenih razmer do dosežkov v glasbi, likovni umetnosti in znanosti, ter današnje delovanje Evangeličanske cerkve avgsburške veroizpovedi v Sloveniji in na Hrvaškem.

Matea Hotujac

SKUPŠČINA ZVEZE SLOVENSkih DRUŠTEV NA HRVAŠKEM

V Slovenskem domu v Zagrebu je 13. septembra 2006 zasedala redna skupščina Zveze, ki so se je udeležile delegacije iz Zagreba, Reke,

Lovrana, Pulja, Zadra, Šibenika, Splita in Dubrovnika. Skupščina je potrdila zakonitost, materialno-finančno poslovanje in zaključni račun za leto 2005. Glede na omejena finančna sredstva, predvidena za vseslovensko srečanje 30. septembra in 1. oktobra na Reki in v Opatiji, je skupščina sklenila da se udeležba omeji. Slovenska društva iz Zagreba, Reke in Splita lahko sodelujejo s 50 člani, društvo iz Šibenika s 30 člani, ostala društva pa s 25 člani.

Potekala je tudi zanimiva razprava

o možnosti, da bi društva svoje zanimive kulturne programe predstavila tudi v drugih slovenskih društvih na Hrvaškem ali celo v slovenskih društvih v zamejstvu, v Italiji, Avstriji in Madžarski.

Zveza je od 13. septembra 2006 bogatejša za dve slovenski društvi. V članstvo sta bili soglasno sprejeti Društvo Slovencev Labin iz Labina in Kulturno društvo Slovenski dom iz Karlovcu. Obe društvi morata nekoliko spremeniti in dopolniti statut.

Franc Strašek

ZBOR VSEH ZBOROV V STIČNI

Ko mi je tajnica predlagala, da napišem nekaj besed o sodelovanju zbora Slovenskega doma na "zboru vseh zborov" v Šentvidu pri Stični, mi je bilo, kot bi mi rekla, naj opišem lanski sneg. Kje je že to in koga sploh še zanima, kako je bilo, kaj je bilo in če je sploh bilo! Ko pa sem le malce pobrskala po spominu, sem ugotovila, da od takrat pravzaprav ni minilo tako strašno veliko časa, saj je bil nastop konec junija, torej pred dobrimi štirimi meseci. Lahko bi napisala nekaj besed o tem, da nam je bilo lepo, da smo se družili, se veselili, peli, da je bilo lepo vreme,okusno kosilo, dobro vino, da smo bili tam že tradicionalno... In tako je tudi v resnici bilo. Toda – letošnje sodelovanje

našega pevskega zbora je bilo vendarle drugačno kot prejšnja leta. Zgodilo se je to, kar se ne bi smelo: nismo se udeležili nastopa zborov zamejskih Slovencev, ki se običajno prireja en dan prej. Odsotnih je bilo namreč toliko pevcev, da je bil zbor okrnjen in ni bil pripravljen za samostojen nastop. Če bi bili nogometaši, bi največji strokovnjaki in analitiki to na široko in na globoko preanalizirali, tako pa je prepuščeno vsem nam, da se nad tem zamislimo. Nastop v Šentvidu je cilj in vrhunec celoletnih vaj. Je rezultat našega dela, našega truda, naših prizadevanj. Je slika delovanja našega zbora. Je dokaz, da smo. Da bomo. Da bomo? Ali res? Kdo in kako dolgo še? Ali je to odvisno od članov zbora? Od

zborovodje? Od programa? Takšen nastop v Šentvidu in takšen odziv pevcev, kot je bil letos, je posledica. Posledica stanja, ki je trajalo celo leto in leto pred tem, in leto pred tem..., stanja nekakšne nezainteresiranosti, nekakšne brezciljnosti in brezvoljnosti. Vsi smo se trudili, ampak ni bilo tistega »tapravega«. Zbor mora nastopati, nastopov pa ni bilo ali pa jih je bilo premalo. Nastopi pa so adrenalin za zbor.

V "tolažbo" nam je lahko le to, da je bilo letos v Stični tudi sicer veliko manj ljudi kot prejšnja leta, vsaj meni se je tako zdelo. Upajmo, da bo Šentvid pri Stični naslednje leto užival v poslušanju tudi našega petja.

Irena Hribar-Buzdovačič

DESETA POSTAJA MODROSTI – SLOVENSKI DOM

V Slovenskem domu smo 3. novembra spoznali roman Vlatka Kalapoša, pisatelja iz Osijeka. O knjigi z naslovom Devet postaj modrosti je govoril magister Drago Plečko, ki je dvanajstkrat obiskal Indijo in številne mistične kraje sveta.

V polni dvorani je bilo razpoloženje na vrhuncu skoraj dve uri, saj je publika z izjemnim zanimanjem spremljala Kalapoševo in Plečko-vo pripoved o mitoloških mestih, Amazonki, mumijah in Tibetu.

Kalapoš je z izkušnjami svetovnega popotnika postregel tudi z vrsto pregovorov in citatov indijskih in tibetanskih modrecev, na koncu pa je več kot pol ure podpisoval svoje knjige.

Za glasbeno spremljavo na kitari je poskrbel Tomislav Tenšek – Snoopy.

Zvonko Horvat

Kreativna filmska delavnica
Ljubo doma, kdor ga ima:

KAKO IZDELATI DOKUMENTARNI FILM?

Po uspešni pripravi dokumentarnega filma o Slovenskem domu z naslovom Ljubo doma, kdor ga ima, se je porodila ideja, da bi izkušnje uporabili za nadaljevanje projekta v drugih društvih. Tako je nastala Kreativna filmska delavnica Ljubo doma, kdor ga ima: Kako izdelati dokumentarni film?

Projekt je namenjen predvsem mlajšim članom društev, ki jih želimo pritegniti k sodelovanju v društvenih dejavnostih in jih spodbuditi, da tudi sami storijo nekaj za ohranitev lastne nacionalne in kulturne identitete. Projekt ima več ciljev, med njimi sta najpomembnejša sodelovanje med društvi, posebej med mladimi člani, in izdelava filmov, ki bodo trajna arhivska zapuščina.

Delavnico sem zasnovala na podlagi osebnih izkušenj. Po izobraževanju za manjšinske novinarje v Osijeku leta 2004 v organizaciji HRT-jevega uredništva Prizme sem si sama pridobila še precej teoretičnega in praktičnega znanja, največ izkušenj pa sem si nabrala med snemanjem dokumentarnega filma Ljubo doma, kdor ga ima.

Ko je projekt dobil zeleno luč, me je pot najprej odpeljala na Reko, v KPD Bazovica. Delavnica je potekala 11. in 12. novembra v prostorih društva. Najprej smo se posvetili teoriji. Člani mladinske skupine KPD Bazovica so se seznanili z zgodovino filma in dokumentarnega filma ter z osnovnimi načeli izdelave dokumentarnega filma. Nato smo se lotili izdelave scenarija za dokumentarni film o KPD Bazovica z delovnim naslovom Dobimo se v Bazovici. Marljivi člani mladinske skupine so začeli z velikim zanimanjem brskati po zgodovini društva. Zvedeli so marsikaj novega o bogati tradiciji reške Bazovice, ki bo prihodnje leto praznovala 60-letnico delovanja. Do takrat nameravamo film tudi dokončati.

Po novem letu bom sprehod po naši prelepi obali nadaljevala in obiskala naša društva v Istri in Dalmaciji.

Matea Hotujac

MARTINOVANJE – NEPOZABEN VEČER

Z^e prvi pogled v dvorano ob prihodu v Slovenski dom je obetal, da bo večer res prijeten. Mize so bile lepo razporejene in okrašene s plodovi jeseni. Vsak si je lahko izbral svojo družbo, s katero je sedel za mizo in - ko je prišel čas - nazdravil s kozarcem pravega vina. Zamisel je bila res dobra in hvale vredna.

V takem vzdušju je potekalo naše martinovanje. Uvodoma je navzoče pozdravil predsednik Darko Šonc, ki je tudi predstavil goste iz Krškega, člane Tria Planika in Kulturnega društva Grič. Ko so stopili na oder, smo jih toplo pozdravili, še bolj smo ploskali po prvih zvokih vesele harmonike in še lepšega petja v duetu. Pohvalo si posebej zasluži povezovalka programa iz skupine Grič, ki nas je prijetno presenetil z duhovirimi in pestrimi napovedmi ter pesmimi o vinu, med katerimi je bila posebej lepa Pavčkova zdravica. Program je bil tako bogat in prijeten za oko in uho, da smo skoraj pozabili na krstitev mošta v vino. Ko se je pojavil škof in ko je opravil svoje delo, je vino iz njegove velike majolke steklo v naše kupice in zadonela je zdravica: Kolkor kapljic, tolko let ...

Poskusili smo rdeče in belo vino, nazdravili s prijatelji in znanci, peli in plesali. Bil je res nepozaben večer!

Ivanka Nikčević

KONCERT SLOVENICE

Glasbeni ansambel Slovenskega doma Slovenica je 10. junija nastopil na prireditvi ob dnevu občine Sv. Nedelja. Občinstvo je presenetil s svojo številčnostjo in posebnim repertoarjem, ki izvira iz slovenske folklorne. Ritem polke, ki je značilen za skoraj vse skladbe, je med občinstvo vnesel plesno razpoloženje. Na koncertu so bili tudi člani Slovenskega doma, ki

so z glasnim aplavzom spodbujali mlade glasbenike. Glede na to, da je taka glasba pri nas nekaj novega in nenavadnega, je bila za obiskovalce enkratno in nepozabno glasbeno doživetje. Po nastopu Slovenice je na oder prišel znani pevec Pepelko, ki je ob spremljavi nekaterih članov Slovenice odpel nekaj svojih pesmi, vendar publika ni bila navdušena. Bolj so jo prepričale nenavadne obdelave svetovno znanih hitov na slovenski način.

Irena Šonc

SPOMIN NA MAJDO SEPE

Ronald Braus in Dinko Bogdanić sta 12. junija v Slovenskem domu pripravila koncert v spomin na nedavno umrlo zvezdo slovenske estrade Majdo Sepe. Nastopila je smetana Opatijskih festivalov.

Višnja Korbar je odpela najbolj priljubljeno popevko Majde Sepe Med iskrenimi ljudmi. Elvira Voća je zapela pesem Zadnji fijaker, Zdenka Vučković lepo slovensko Gor čez izaro, Drago Diklić Gdje si sad moj prijatelj, Ksenija Erker Kje je tista trava in Anica Zubović Čekam te u decembru. Nastopila je tudi Zdenka Kovačićek. Posebno nas je navdušil tudi nastop Elde Viler. Na koncu je Majdin soprog Mojmir Sepe zapel in zrecitiral Ježkovo pesem.

Za koncert je vladalo veliko zanimanje. V publikli smo v družbi Brausa in Bogdanića opazili Sanjo Pilić, avtorja številnih opatijskih evergri-

nov Miljenka Prohaska in očeta Sanje Doležal Miša, ki je v mladosti skupaj z Majdo Sepe vodil zabavno oddajo na slovenski televiziji. Večer v spomin na Majdo Sepe je bil nepozaben večer, na katerem so se marsikomu orosile oči ... **Polona Jurinić**

DUHOVNA SEKCIJA ANTON MARTIN SLOMŠEK

Na binkoštno nedeljo, 4. junija, smo v mislih romali v Postojno, v Predjamski grad. Mašo nam je daroval vedno zabaven in srečen duhovnik Janez Turinek. Na maši 18. junija nas je pater Roman Motore povabil na že tradicionalno romanje v kapucinsko cerkev v Krško za Porcijunkulo, 2. avgusta. Premor smo imeli do 31. julija. Imeli smo dve vaji pevskega zbora, na katerih smo se pripravljali na nastop pri dveh sv. mašah za Porcijunkulo v Krškem. Spet malo premora do 1. septembra, ko smo začeli z rednimi pevskimi vajami in mašami. 10. septembra smo imeli prvič priložnost prisluhniti novomašniku iz Ljubljane, najvišjemu jezuitu v Sloveniji, Miranu Žvanutu. Na Slomškovo nedeljo, 24. septembra, nas je obiskal in nam podaril sv. mašo prijeten dekan Anton Trpin, naš dolgoletni znanec. 15. oktobra smo bili zelo hvaležni župniku Silvestru Molanu, ki je v Zagreb prišel iz prelepe Solčave v Logarski

dolini. V Solčavo smo romali junija 2005. Na žegnanjsko nedeljo, 29. oktobra, spet nov obraz; prvič je pri nas maševal kaplan iz Brestanice Matej Dečman. Zaradi obveznosti nas žal ni mogel obiskati na srečanju v Slovenskem domu.

Bili smo zelo užaloščeni, ko nas je 24. junija zapustila Dragica Rubčić, dolgoletna pevka v zborih in knjižničarka. Od nje smo poslovili 29. junija na zagrebškem krematoriju. Pomembni cerkveni dogodki v poletno-jesenskem obdobju: 11. junija – Sveta trojica, 15. junija – Sv. rešnje telo in kri, 24. junija – Rojstvo Janeza Krsnika, 29. junija – Peter in Pavel, 15. avgusta – Marijino nebovzetje, 3. septembra – Angelska nedelja, 8. septembra – Rojstvo Device Marije, 14. septembra – Povišenje sv. Križa, 1. okto-

ber – Rožnovenska nedelja, 22. oktobra - Misijonska nedelja, 1. november – Vsi sveti, 2. november – Verni rajni, 5. november – Zahvalna nedelja, 26. november – Kristus Kralj.

19. novembra je naš zbor sodeloval na tradicionalnem srečanju odraslih cerkvenih zborov v Dobovi, več o tem pa v naslednji številki Novega odmeva.

Olga Tkalčec

PRVI PETKI – OD JUNIJA DO OKTOBRA

Zadnji prvi petek v sezoni 2005/06 smo pripravili junija in je bil pravo presenečanje. Silvin je s petkovim kalendarjem spomnil, kaj se pred petimi leti dogajalo v Slovenskem domu, s Slovenci na Hrvaškem, v domovini in na nastopih slovenskih umetnikov na Hrvaškem. Nato je napovedal posebne goste z Evrosonga. In se je pojavila Mateja, oblečena kot Severina, v plesnem koraku na visokih petah. Izzvala je buren smeh, ki ga kar ne bi bilo konec, če ne bi z vso resnostjo napovedala, da je za gosta pripeljala člana zmagovalnega finskega ansambla. Pridrvel je Silvin z grozno masko, ki bi v mraku vsakega prestrašila. Parodija na Evrosong je ustvarila prijetno razpoloženje in praznovanje s slavljenci, rojenimi v juniju in juliju, s je nadaljevalo še zelo dolgo.

1. september in prvi petek po počitniškem premoru. Najbolj redni obliko-

valci prvih petkov so bili že na svojih stoli. Obisk čisto primeren, če upoštevamo pozabljivost, neroden datum – prvi v mesecu - in dejstvo, da se marsikdo še ni vrnil v Zagreb. Silvin je brez pomoči še mlajšega kolega in nove «primadone» prebral novice izpred petih let in primerjal preteklost s sedanjostjo. Pred petimi leti smo o slovesu od Ilinke, ki je odšla na novo dolžnost v Ljubljano, pisali pod naslovom «Na svidenje Zagreb». Naslov se je na nek način uresničil – Zagreb je res zapustila, navzoča pa je po elektronski poti – saj je teško zapustiti Novi odmev. Pred petimi leti smo sprejemali poročila iz petih slovenskih društev na Hrvaškem, zdaj jih prejemo že iz desetih. V Zagrebu so slovesno odprli Mercatorjevo blagovnico, po kateri sta se prva sprehodila predsednika držav Milan Kučan in Stipe Mesić. Zdaj slišimo očitke, da je preveč slovenskih proizvodov. Pa ni res. Dobiti čokolado Gorenjko, bi bil pravi čudež. Razen če med slovenske proizvode štejemo zelo reklamirano Kraševo čokoladno tortico, ki jo pripravljajo po recepturi nekdanje slovenske tovarne v Zagrebu; njen lastnik je bil Vilim Bizjak, ki je med 2.

Slovenski dom, naš drugi dom

svetovno vojno reševal knjižnico našega društva in bil njen mecen. Ko smo že pri sladica... tudi tokrat smo se sladkali z domačimi dobrotami naših slavljencev.

Prvi petek v oktobru je Silvin zopet prišel sam na oder. Petkov kalendar z malo dogodki izpred petih let. Še sreča, da ima Silvin še vedno dober spomin. Vrnil se je deset let nazaj, ko je prav na oktobrskem petku prvič nastopil. Ponožil je tokratno pantomimo na temo, kako jedo češnje starček (pripomnil je – še starejši kot je on), najstnica in poredni pobalin. Najbolj so se mu smejali, ko je nastopil kot najstnica v ženskem perilu in kratki majici, izpod katere se mu je videlo malo trebuščka. Po tem sta Slavko in Silvo odprla penino, zapela, med slavljence pa uvrstila tudi “desetletnega” Silvina. Med slavljenci se je za nastop pred mikrofonom odločila Jozefa z nekaj šalami. Klub Naša dežela zopet poln slastnih slanih kifeljčkov, slaščic, vinčka, klepeta, šal in veliko dobre volje. Na prvih petkih je vselej luštno. Pridružite se – predlagajte nove programe in načine druženja.

Ervin

ROMANJE DUHOVNE SEKCIJE ANTON MARTIN SLOMŠEK

Letos so člani duhovne sekcije Anton Martin Slomšek že drugič obiskali Postojno. Prvič smo bili na izseljenskem pikniku leta 1994. Naš pevski zbor je takrat sodeloval pri maši v koncertni dvorani Postojnske jame. Letos smo imeli sv. mašo v župnijski cerkvi sv. Štefana v Postojni. Zahvalno mašo je daroval kaplan, lanski novomašnik, Alan Tedeško. Po sv. maši smo se pozdravili z msgr. Vladimirjem Pirihom, letošnjim biseromašnikom, ki je bil dolga leta župnik in dekan v Postojni. Ob zlati maši pred desetimi leti so mu farani podarili orgle. Ker sedaj uživa pokoj kot duhovni pomočnik, je ta leta izpolnil z glasbo. Število skladb, ki jih je uglasbil, že presega 550. Njegovo zavzetost za glasbo je zaznal tudi naš zborovodja prof. Vinko Glasnović s pohvalo, da že dolgo časa ni igral na tako izvrstnih orglah. Z zanimivostmi postojnske baročne cerkve nas je seznanil kaplan Alan.

Po sv. maši smo tudi mi začutili turistični utrip Postojne. V restavraciji Jadran se je pri kosilu zvrstilo kar nekaj turističnih skupin. Še bolj pa smo turistični utrip občutili

pri ogledu Predjamskega gradu. Priča smo bili poroki po starih običajih, sodelovali so vitezi, grajske gospodične. Ker je vožnja z avtobusom do Zagreba kar dolga, smo se morali pravočasno posloviti.

Če se v tako oddaljenih krajih kot je Postojna težko udeležujemo maš, tako po njihovem jutranjem ali večernem razporedu, to ne drži za Krško. Tam je 2. avgusta, na porcijunkulo, res pravo romanje širše okolice. P. Roman Motore, ki rad prihaja v Zagreb, je tudi letos povabil naš pevski zbor k sodelovanju. Ta dan je več sv. maš, naš pevski zbor je pel pri romarski maši za leskovško in za videmsko-krško dekanijo. Pri eni maši je izvajal slovensko mašo, pri drugi latinsko, ki jo je za zbor uglasbil prof. Vinko Glasnović. Pri obeh mašah je somaševal beograjski nadškof msgr. Stanislav Hočevar. Obakrat je govoril o nenadomestljivi vlogi družine pri vzgoji otrok in poudaril, da otroci utrjujejo vez med zakoncema. Čeprav je to romanje zlasti za pevski zbor naporno, se ga radi udeležujemo, saj ga občutimo kot zahvalo obema dekanijama, ki že deset let požrtvovalno skrbita za slovenske maše v Zagrebu. *Martina Koman*

DRUŽENJE Z IZGNANCI NA PRIREDITVI V LJUBLJANI

Med 2. svetovno vojno so okupatorji veliko Slovencev izgnali v Srbijo, Hrvaško in Nemčijo. Veliko jih je po koncu vojne ostalo na Hrvaškem. V spomin na vojne dogodke se nekdanji izgnanci vsako leto srečajo v Ljubljani.

Ob letošnjem dnevu izgnancev, 7. junija, smo v Ljubljano skupaj z nekdanjimi izgnanci iz Hrvaške odšli tudi nekateri člani Slovenskega doma. Po vrsti hladnih in deževnih dni je bil prav ta dan sončen in topel, kar je prispevalo k dobremu vzdušju. V Mostecu pri Ljubljani se je zbrala velika množica ljudi. Nam je bilo dodeljeno častno mesto pod šotorom pred tribuno, na kateri so nastopali govorniki, pevci in glasbeniki. Dr. Janez Drnovšek je v govoru poudaril, da naj bodo žalostni dogodki iz preteklosti opomin, da se kaj takega ne bi več zgodilo. Prof. Ivica Žnidaršič je kratko in jedrnato opisala vse okoliščine izгона in sedanje prizadevanje za povračilo škode in ustanovitev spominskega muzeja. Janez Stanovnik se je prid-

ružil govornikom in pozdravil vse navzoče.

Za pestrost umetniškega programa so poskrbeli pevski zbor Barje, pevec Ratko Ingolič in Stane Mancini, orkester Slovenske vojske in dramski igralec Jože Logar. Društvo izgnancev Slovenije nas je pogostilo s kosilom na prireditvenem prostoru.

Srečevali so se stari znanci, spoznavali novi, obujali spomini. Prireditev je bila eno samo veliko prijateljsko druženje. Od sonca obsijan smrekov gozd Mosteca je bil poln prijaznih ljudi, polnih življenja, čeprav je večina preživela veliko trpenja. V Mostecu so predstavili tudi že drugo knjigo Spominov in pričevanj iz časa izgnanstva 1941-1945. Vredno pohvale je, da je v knjigo uvrščenih tudi deset člankov, pet pesmi in tri grafike izgnancev iz Krajevne organizacije DIS iz Zagreba.

Z avtobusom smo se po prireditvi peljali do Kongresnega trga v središču Ljubljane. Ogleдали smo si staro mestno jedro, tromostovje, stolnico, rotovž in drugo. Veseli, polni vtisov, smo potovali nazaj proti Zagrebu. Ustavili smo se v Čatežu, kjer nas je s pijačo pogostila naša znanka in stalna gostja – Jožica Stezinar, predsednica KO DIS Čatež ob Savi.

Izlet je zares uspel.

Zlata Jeras Pohl

Z DRUŠTVOM IZGNANCEV NA BUČKI

Obiskali smo Bučko 15. julija in se udeležili prireditve ob 15. letnici ustanovitve prve KO DIS v Sloveniji, ki je bila ustanovljena prav v tem kraju. Slovesnost je bila posvečena tudi 65. obletnici izгона.

Leta 1941 so nemški okupatorji v tej dolini potegnili mejo z italijanskim ozemljem. Iz okupiranih vasi so izgnali vse prebivalce. Med njimi marsikdo ni dočakal leta 1945, ko so se izgnanci vračali na domove.

Predsednica Društva izgnancev in slavnostna govornica Ivica Žnidaršič je odkrila spominsko obeležje pri mejnem kamnu. Pozdravila je predlog KO Bučka, da za izdelavo obeležja uporabijo kamen iz tega kraja. Kamen so nato zarezali po polovici in ga položili tako, da razpoka poteka natanko tam, kjer je nekoč potekala okupacijska meja. V razpoko so posadili cvetje, ki simbolizira upanje in vračanje krajanov v te kraje. Spomenik po besedah Ivice Žnidaršič govori tudi o tem, kaj so nameravali okupatorji narediti: hoteli so razkosati slovensko zemljo. Kamen naj bo opomin vsem kasnejšim rodovom, da se kaj takega ne bo več zgodilo. Kot je dejala, si mlade generacije sploh ne predstavljajo, kaj se je tukaj dogajalo pred 65. leti.

Na prireditvi je govoril tudi Franc Žnidaršič, poslanec v državnem zboru, ki je skupaj z Ivico Žnidaršič najbolj zaslužen za uspešno uveljavljanje pravic Slovencev, ki so bili žrtve vojnega nasilja v letih 1941-45.

Prireditev je zaokrožil bogat kulturni program. Pozneje so nas pogostili z malico in pecivom, ki so ga pripravile pridne roke tamkajšnjih žena.

Prireditev je že tradicionalna. Mi smo se je udeležili drugič. Prihodnje leto se bomo prvič pridružili tudi pohodnikom, ki na ta dan prehodijo pot ob nemško-italijanski okupacijski meji od Telč do Bučke.

Ana Marič

OBISKALI SMO GRAD MUZEJ RAJHENBURG

Slovenski izgnanci 1941-1945, Ski živimo v Zagrebu, smo 28. oktobra pripravili izlet v Brestanico, grad Rajhenburg in okolico. Izleta so se udeležili številni člani Slovenskega doma Zagreb. Večina jih je prvič spoznala zgodovino in trpljenje slovenskih izgnancev iz druge svetovne vojne.

Brestanica leži ob sotočju reke Save in potoka Brestanica nedaleč od Krškega. Kraj se omenja že leta 838 in ima bogato zgodovinsko preteklost, saj so ohranjeni ostanki iz prazgodovine in iz časa Rimskega imperija, ko je tam peljala rimska cesta.

Grad Rajhenburg je prvi pisno omenjeni srednjeveški grad v Sloveniji (29. 9. 895). Z njegovovo 1111-letno zgodovino in z bogatimi razstavami na gradu nas je podrobno seznanila kustosinja muzeja Irena Pirc. Ogleдали smo si razstavo slovenskih izgnancev, ki prikazuje imperialistične težnje po slovenskem ozemlju, razkosanje Slovenije in nemško raznarodovalno politiko, katere cilj je bil ponemčenje slovenskega življa. Izgnati so hoteli vsakega tretjega Slovenca in potem naseliti Nemce. Eno od preselitvenih taborišč v Sloveniji je bilo prav na gradu Rajhenburg, prek katerega je bilo izgnanih prek 45.000 Slovencev. V drugih sobah so prikazani kraji, kamor so bili razseljeni izgnanci, njihovo življenje in boj za vsakdanji kruh v Nemčiji, Hrvaški, Bosni in Srbiji, pa tudi vključitev izgnancev v Srbiji v enote NOB. Razstava prikazuje tudi naseljevanje kočevskih

Nemcev na slovenske domove. V posebni sobi je prikaz težavnega vračanja Slovencev v domovino. Pretresljiva je tudi razstava o političnih zapornikih in internirancih, grozotah okupatorjavega terorja na ozemlju cele Slovenije. Ogleдали smo si tudi razstavo o menihih trapistih, ki so kupili grad Rajhenburg in tam živeli polnih 60 let, vse do leta 1941, ko so jih Nemci izgnali. Presenečeni smo bili nad strogim redom življenja trapistov (popoln molk) in njihovimi obrtnimi dejavnostmi s prvo industrijsko proizvodnjo čokolade, likerja in sira trapista.

Zelo bogate zgodovine gradu ni mogoče na kratko opisati, treba jo je doživeti na kraju samem.

Ganjeni z zgodovinskimi spomini smo se napotili v župno cerkev, baziliko Lurške Marije, kjer nas je skozi zgodovino popeljal duhovnik Jože Špec. Cerkev sodi med največje in najlepše historične cerkve na Slovenskem. Posebnost vredna ogleda je Pietta – žalostna mati božja, gotska plastika iz 14. stoletja.

Pod hribom, na katerem stoji cerkev, smo se ustavili v gostilni Pohle in si po dobrem kosilu v sončnem dnevu ogledali lepo okolico. Od Brestanice smo se poslovlili po prekasnemu sprehodu ob ribnikih in z dobro kapljico gostilne Ribnik.

Za zelo uspešen izlet se posebno zahvaljujemo Štefanu Marjetiču, predsedniku Krajevne organizacije Društva izgnancev Slovenije Brestanica, ki nas je pričakal, prvi pogostil z dobrim moštom in nas obdaril s turističnimi materiali Brestanice in okolice.

Zapomnili smo si, kaj piše na nekem prospektu: 1111 let naj prinese vsaj 1111 minut užitka – pridite!

Slavko Kramar

Slovenski dom, naš drugi dom

V SPOMIN DRAGICI RUBČIĆ

Dragica Rubčić, naša dolgoletna članica, knjižničarka in pevka nas je zapustila 24. junija. V mlajših letih je pela v obeh zborih, ko so jo začele zapuščati življenjske moči, pa je pela samo še v cerkvenem zboru Anton Martin Slomšek. Do zadnjega je skrbno in z ljubeznijo vodila knjižnico Slovenskega doma. Vedno je rada pomagala pri izbiri knjig, o knjižnici pa je poročala tudi za Novi odmev. Bila je priljubljena in za vsakega je imela lepo besedo.

Taka je bila naša Dragica Rubčić.

Miroslava Maria Bahun

U SPOMEN IVI JERMANU

Napustio nas je najstariji aktivni član Narodne knjižnice i čitaonice (danas Kulturno prosvjetnoga društva Slovenski dom) iz 30. godina prošlog stoljeća.

U 89. godini 24. listopada umro je dugogodišnji član Slovenskog doma Ivo Jerman, diplomirani inženjer kemije. Uspješan gospodarstvenik djelovao je na odgovornim mjestima kemijske industrije u Zagrebu, Samoboru, Kutini. Dobitnik je Ordena rada sa zlatnim vijencem, Privredne nagrade grada Zagreba za uspjehe u gospodarstvu kao i više priznanja i plaketa za šahovsku sportsku djelatnost.

Od 1965. godine je predavao Tehnoekonomske osnove projektiranja u kemijskoj industriji na Tehnološkom i strojarskom fakultetu, napisao tri stručne knjige, te sudjelovao u osnivanju stručnog časopisa Kemija u industriji. Njegovi stručni članci tiskani su više od 50 godina, sve do zadnjeg dana života. Bio je suosnivač i redovni član Znanstvenog savjeta za naftu pri JAZU, danas Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Njegov ispunjen i nadasve uspješan životni vijek ostat će nam u lijepoj uspomeni.

Hvala gospodinu Ivi Jermanu.

Jelena Balent, dipl. ing. kem.

KOORDINACIJA HRVATSKIH DRUŠTAVA PRIJATELJSTVA

SURADNJA ZA BOLJE SUTRA

Ove jeseni u Slovenskom je domu u suradnji sa Koordinacijom hrvatskih društava prijateljstva održano više skupova. Na predavanju «Slovačka i Hrvatska - suradnja» veleposlanik Slovačke Jan Banas istakao je da dvije zemlje mogu služiti kao primjer suradnje u regiji, te naznačio da će Slovačka poduprijeti Hrvatsku u svim segmentima za ulazak u Europsku uniju. U diskusiji su učestvovali i glavni urednik tribine veleposlanik Andrija Karafilipović, te veleposlanik Slovenije Milan Orožen Adamič, koji su naglasili da veze između Hrvatske i Slovačke, te Slovenije i Slovačke imaju samo uzlaznu liniju i garanciju za još bolje sutra.

INDIJA I HRVATSKA IMAJU DOBRU BUDUĆNOST

Rijava Misra, veleposlanik Indije, dao je izvanredan pregled odnosa Hrvatske s Indijom u proteklom razdoblju. Veliki pjesnik, nobelovac Tagora, Gandhi, Nehru, Indira Gandhi osobe su koje su svojom suradnjom na ovim prostorima dale pečat dobroj i svekolikoj suradnji u kulturi, gospodarstvu i znanosti. Tradicija se nastavlja uzlaznom linijom. Posjete indijskih državnika daju značajan prilog boljoj budućnosti pogotovo gospodarskih i kulturnih odnosa. Indija će pomagati Hrvatskoj na svim poljima i možemo zaključiti da odnosi između Indije i Hrvatske mogu biti još bolji.

Andrea Šinkec

VEZE IZ DRUGOG SVJETSKOG RATA

Hrvatska i Kraljevina Norveška

povezane su više od 60 godina. Drugi svjetski rat, Domovinski rat pridonijeli su još većoj stabilnosti i uzajamno dobrim odnosima Norveške i Hrvatske. Norveška je zemlja koja Hrvatskoj financijski pomaže. Trideset miliona kuna godišnje za katastrof, 100 miliona kruna godišnje za ostale potrebe i štete nanosene u Domovinskom ratu. Punih deset godina pristiže ova pomoć, istakla je u svom izlaganju Norveška veleposlanica Elizabeth Wallas. Odnose između dviju zemalja i zahvalnost Hrvata za pomoć a i drugih zemalja najbolje ilustrira pjesma Moja Norveška autora Andrije Karafilipovića, pročitana na skupu.

Moja Norveška

*Ima jedna zemlja na sjeveru,
zemlja plavokosih kršnih ljudi
Ima jedna zemlja studeni i leda
gdje umriješe mnogi naši ljudi
Ima jedna zemlja
gdje šalica čaja i komadić sušenog bakalara
život mi spasiše
Ima jedna zemlja
gdje toplina njenih ljudi zagrija me da preživim
Ima jedna zemlja gdje i danas dolazim
i danas nam pruža ruku,
šalicom kave i kolačem ispečenim
Ima jedna zemlja
što ne gleda da l' crn il' bijel si, žut il' ciganin
Zna ta zemlja teškoće svoje,
ali zna i tuđe
Donacije dijeli svakom ljudskom biću
ne želeći znati naciju ni vjeru
u Domovinskom ratu
i u onom s fašističkom čizmom
jednako mi pruži ruku
kao Afrikancu, Rusu, Ukrajincu,
Bosancu, Srbinu i Makedoncu.
Ima jedna zemlja: Hokona, Olafa,
Haralda, Vigelanda, Griga i Nansena.
Ti, čovječe, što Hrvat se zoveš,
nikad ne zaboravi je
Ima jedna zemlja što bijaše mi
i majka i otac, bratac i sestrice
Ne zaboravi je:
Moja Norveška se zove!*

SLOMAK TUDI O PROSTORSKI STISKI

V Državnom zboru v Ljubljani je 26. oktobra potekala seja Slomaka, ki so se je udeležili predsedniki krovnih organizacij iz Avstrije, Italije Hrvaške in Madžarske. V prvem delu seja so člani Slomaka poročali o položaju in problemih manjšine v državah, v katerih živijo. Predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem Darko Šonc je izpostavil problem prostorov, v katerih delujejo društva na Hrvaškem. Društva, ki so brez strehe nad glavo, ne morejo uresničevati svojih ciljev in programov. Prostorska negotovost povzroča velike težave pri organiziranju dejavnosti društev in celo ogorža obstoj društev. Z največjo prostorsko stisko se soočata društvo Triglav v Splitu in društvo Lipa v Dubrovniku.

V drugem delu seja sta sodelovala sekretar Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu Zorko Pelikan in predsednik parlamentarne komisije za Slovence v zamejstvu in po svetu Janez Kramberger. Predstavnik krovnih organizacij so ju seznanili s perečimi problemi in predlagali nekaj rešitev. Društvom na Hrvaškem, ki nimajo svojih prostorov, bi morali po besedah Zorka Pelikana zagotoviti redna finančna sredstva za najemnino, saj zaradi visokih cen na nepremičninskem trgu ni realno, da bi zagotovili dovolj sredstev za nakup prostorov. Poudaril je, da si tudi Urad prizadeva rešiti ta problem. Beseda je tekla tudi o naraščajoči nestrpnosti do Slovencev na Hrvaškem. Ko med Slovenijo in Hrvaško izbruhnejo nesoglasja in pride do spornih situacij, Slovenci na Hrvaške na svoji koži občutijo pritiske in neprijetno vzdušje, čeravno nimajo prav nobenih mehanizmov ali možnosti vpliva na reševanje odprtih vprašanj med državama.

Darko Šonc

DRUŠTVO ISTRA: ZALOŽNIŠKA DEJAVNOST

V počastitev 5. obletnice ustanovitve društva je izšla 1. številka našega glasila Mavrica, ki jo želimo v bodoče pošiljati kar največjemu številu Slovencev, ki živijo v Istri. O Mavrici več kdaj drugič. Tokrat pa o treh knjigah, ki smo jih izdali letos. Tretjo knjigo – pesniško zbirko Kraški zvončki naše članice Damijane Šubic Pezdirc – smo predstavili prav v mesecu knjige, s čimer je tudi naše društvo prispevalo k popularizaciji knjige. Večina pesmi v zbirki je v slovenskem jeziku, nekaj pa v hrvaščini. Avtorica jih je veliko posvetila svojemu Krasu, kjer je preživela svoja najmlajša leta. Zbirko je sama tudi ilustrirala.

Prva knjiga, ki je izšla v začetku leta, je zbirka esejev našega člana Martina Bizjaka, profesorja in akademskega slikarja. V delu z naslovom Orel, Štandeker in Rotar ter podnaslovom Moji izbranci je avtor predstavil tri znamenite Slovence, ki so med dolgoletnim delovanjem v povojnem Pulju vsak na svojem področju zapustili pomembne sledi. Umetniški fotograf Alojz Orel je s svojo kamero obscuro skozi skoraj 5 desetletij beležil vse pomembne

dogodke in spremembe v mestnem tkivu in ovekovečil najlepše pejzaže Istre. Lojze Štandeker je bil predan gledališki delavec, režiser in še veliko več. S svojim entuzijazmom je v gledališče pritegnil generacije in generacije. Marijanu Rotarju, neutrudnemu kulturnemu delavcu pa gre zasluga za postavitev temeljev puljskega filmskega festivala. V petdesetih letih je namreč pripravil prvo revijo filmskih predstav v približljivi areni, kar je bil zadetek v polno, saj je bil odziv publike tolikšen, da se je poznejši filmski festival preprosto moral zgoditi.

Drugi založniški projekt je bila objava pesmi zelo mlade, vendar nadarjene pesnice. Barbara Slivar, avtorica zbirke San u oblaku zvijezda ima šele 14 let! Po materi Slovenka, rojena v Pulju, svoje sanje lažje pripoveduje v hrvaškem jeziku; je pa obljubila, da bo naslednja zbirka v slovenščini. Na predstavitvi knjige sta bila Rudi Merljak iz Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu ter slovenski poslanec Franc Pukšič.

Vse predstavitve so potekale v mestni knjižnici in jih je spremljal kratek kulturni program. Odziv publike je bil nad pričakovanji: o predstavitev, ki se je udeležilo od 60 do 100 ljudi, so seveda poročali tudi mediji.

Klavdija Velimirović

SLOVENSKI DOM – SESTANEK UPRAVNEGA ODBORA

Upravni odbor je 28. julija razpravljal o kulturni in prosvetni dejavnosti ter posebej podrobno o stanju v mešanem pevskem zboru, njegovem programu in notranji disciplini. Upravni odbor meni, da bi bilo treba seznam pesmi za vaje in javne nastope dopolniti, predvsem z izvirnimi slovenskimi narodnimi pesmimi, izvedbo venčka slovenskih narodnih pesmi

pa dvigniti na najvišjo možno kakovostno raven. Za razširitev seznama pesmi bodo poskrbeli Franc Kene, Ivanka Nikčević, Jadranka Kene in Tone Lah. Pojavile so se težave zaradi nediscipline in nezadostne odgovornosti posameznih članov. Primerilo se je, da zaradi izostanka posameznih pevcev zbor ni mogel izvesti prijavljenega programa in odpeti vseh pesmi. V Stični zbor ni nastopil samostojno, ampak samo drugi dan v skupnem nastopu vseh pevskih zborov. Upravni odbor ugotavlja, da ima pevski zbor v Slovenskem domu vse pogoje za uspešno delovanje in pričakuje, da se bodo razmere uredile.

Franc Strašek

Slovenci na hrvaškem

GORENJCI V SPLITU

Pozdrav z Gorenjske» smo doživeli kot zanimivo in pestro prireditev, s katero so nam 14. oktobra v Gledališču mladih (Teatrin) naši prijatelji iz Lipniške doline prikazali vso širino kulturno-umetniškega ustvarjanja v lepem majhnem kraju blizu Radovljice. Predstavili so se mešani pevski zbor Lipnica, ki deluje v Kulturno-umetniškem društvu Kamna Gorica

in ga vodi profesor Slavko Mežek, otroška folklorna skupina Voše in mladi filmarji, ki so sodelovali na festivalu turističnega filma v Splitu. Folklorna in filmska skupina delujeta v okviru ŠKD Vigenjc v Osnovni šoli Staneta Žagarja v Lipnici.

Slavko Mežek je dokazani prijatelj Slovencev v zamejstvu in po svetu, tudi Slovencev v Splitu. Spomnimo se ga kot mentorja izleta našega društva na Koroško in Gosposvetsko polje. Desetletje že sodelujemo in prijateljujemo z zbori, ki jih je vodil. Letos je z

novim pevskim zborom Lipnica pokazal vso svojo mladostno živahnost in nas s pesmijo popeljal od Gorenjske do Bele krajine. V otroški razigranosti smo prepoznali koreografijo plesov, ki jih je uspešno izvajala tudi naša nekdanja folklorna skupina. Pozdrave z Gorenjske v pesmih in plesih otroške folklorne skupine so bogatili odlomki turističnega filma Lipniška dolina v režiji Slavka Mežka.

Med drobtinice, ki mi bodo ostale v spominu, sodi tudi, da sem na predstavi opazil znane obraze članov, ki jih že leta nisem videl v prostorih društva. Prišli so pozdravit svoje sorodnike z Gorenjske. Gostje so me vprašali za Marico in Nedeljka Galića, ki pa se ju nisem mogel spomniti; vseeno so me prosili, da jih poiščem v telefonskem imeniku in jim izročim darilo. Našel sem jih v seznamu naslovnikov oziroma prejemnikov Planike. Svet je majhen, če najdeš pravi način, da ga povežeš.

Boštjan Kordiš

DRUŠTVO LIPA: VRNITEV CEFERINA V ZADAR

V multimedijški dvorani Mestne knjižnice Zadar je Slovensko kulturno društvo Lipa 13. oktobra pripravilo premierno predstavitev filma

RTV Slovenije Ceferin se vrne v Zadar, ki je nastal v okviru serije oddaj Pod klobukom. Na predstavitev so prišli urednica in scenaristka oddaje Tatjana Trtnik, igralec Lutkovnega gledališča Lobel Nižić in Neven Stojaković, sin prezgodaj preminulega lutkarja in scenografa Branka Stojakovića, zaradi katerega je bil film pravzaprav posnet.

Branko je namreč ustvaril Ceferina; lutko je izdelal pred skoraj dvajsetimi leti za predstavo v Ljubljani, ki je dosegla velik uspeh in postala celo kulturna predstava. Glavni junak filma potuje po sledih Ceferina. Obišče Lutkovno gledališče Zadar, cerkev Sv. Dominika, kjer je imel Branko tik pred začetkom Domovinske vojne zadnjo kulturno predstavo – Judito.

O Brankovem delu v filmu spregovori Milena Dundov, njegova tesna sodelavka, zadrška lutkarica in režiserka.

Medtem slovenski igralec raziskuje rojstni kraj priljubljenega Ceferina in spoznava znamenitosti Zadra – od Kalelarge (o kateri mu pripovedujeta Darja in Nedjeljko Jusup), do zvonika sv. Stošije, Kapetanove kule, pa vse do morskih orgelj. Kakor je na koncu projekcije rekel Neven Stojaković: zdi se, da smo morali počakati na Slovence, da naredijo lep film o Zadru!

Tatjana Trtnik je izjavila: Hvalježna sem Lipi, ki je pripravila predstavitev filma, kakršne še ni bilo. Zaljubljena sem v Zadar, kjer imam veliko prijateljev. Vesela sem, ker je bil ravno tukaj premierno prikazan film Ceferin se vrne v Zadar. Odzivi so pozitivni. Zelo me veseli, če sem prek lutke Ceferin uspela izpovedati zgodbo o njegovem umet-

niškem očetu Branku Stojakoviću in o Zadru, mestu, ki je bil tolikokrat porušen, a je vsakokrat uspel zrasti iz pepela še lepši in večji. Zahvaljujem se predsednici Lipe Darji Jusup, ki je omogočila, da film o Ceferinu, Branku Stojakoviću in o Zadru vidijo zadrski Slovenci in prijatelji Slovenije. Po predstavitvi je bila pogostitev, na kateri so si člani Slovenskega društva Lipa in gosti v prijetnem druženju zaželeli še več podobnih projektov v prihodnosti.

Darja Jusup

Na pobudo predsednika Komisije Državnega zbora za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu Janeza Krambergerja je 6. julija 2006 potekalo že tradicionalno, 6. srečanje Slovencev, ki živijo zunaj meja Republike Slovenije.

V polni veliki dvorani Državnega zbora so se zbrali predstavniki parlamentarnih strank, kulturnega, gospodarskega in verskega življenja v Sloveniji. Iz Hrvaške so se srečanja udeležili predstavniki slovenskih društev iz Zagreba, Reke in Pulja. Po nastopu pevskega zbora šestčlanske slovenske družine iz Argentine, ki je zapela nekaj slovenskih narodnih pesmi, so navzoče pozdravili predsednik

Državnega zbora Republike Slovenije France Cukjati, predsednik Komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu Janez Kramberger, državni sekretar za Slovence v zamejstvu in po svetu Zorko Pelikan in profesor zgodovine iz Italije Tomaž Simčič.

Program je potekal v dveh skupinih. V prvi skupini so bili Slovenci iz sosednjih držav (Avstrije, Italije, Hrvaške in Madžarske), v drugi pa Slovenci, ki živijo drugod po svetu. Razpravo v prvi skupini je vodil predsednik Slomaka Rudi Pavšič. Marijana Pipp je spregovoril o težavah z dvojezičnimi krajevnimi napisi na Avstrijskem Koroškem in predlagal sprejetje skupne izjave. V nadaljeva-

nju je tekla razprava o razmerah v kulturi (uvodničarja sta bila dr. Boris Jesih z Inštituta za narodnostna vprašanja in Tatjana Jesih Kljun z Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu), v medijih (uvodničar Bojan Brezigar) ter izobraževanju, šolstvu in znanosti (uvodničarji Joško Prinčič iz slovenske šole Trst-Gorica, Valerija Perger iz Madžarske, predstavnik Ministrstva za šolstvo in šport Roman M. Gruden in predstavnica Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo Alenka Kocjan). Iz razprav lahko sklepamo, da je slovenskim društvom na vseh koncih zemeljske oble skupen problem števila Slovencev.

Na koncu je bila soglasno sprejeta skupna izjava o dvojezičnih napisih na Avstrijskem Koroškem, ki podpira upravičene zahteve koroških Slovencev, da jim Slovenija in Avstrije omogočata uživanje pravic, ki izhajajo iz dvostranskega sporazuma.

Srečanje je bilo koristno, saj smo imeli priložnost navezati stike s številnimi predstavniki slovenskih društev iz širnega sveta.

Franc Strašek

O PERSPEKTIVAH SLOVENSKE MANJŠINE NA HRVAŠKEM

Raziskovalko dr. Vero Kržišnik Bukič, znanstveno svetnico na Inštitutu za narodnostna vprašanja (INV) v Ljubljani, v zadnjih 15 letih avtorico in urednico treh knjig in številnih strokovnih člankov o Slovencih na Hrvaškem, smo vprašali, kakšna je bila usoda njene pobude o institucionalno zastavljenem nadaljevanju raziskovanja medetničnih odnosov v obmejnem prostoru med Slovenijo in Hrvaško ter slovenstva na Hrvaškem sploh, in sicer v okviru INV, in predloga o ustanovitvi posebnega slovensko-hrvaškega oddelka na INV, o čemer smo imeli predstavniki iz Hrvaške

februarja letos na inštitutu poseben sestanek s slovenskimi raziskovalci, ki se ukvarjajo s to tematiko.

Kržišnikova je povedala, da ji s pobudo na INV žal ni bilo mogoče prodreti in da zadeve niti ne zna vsebinsko pojasniti, kajti znanstveni svet inštituta je njeno tudi pisno pobudo zavrnil brez vsebinske obrazložitve. Bila je razočarana, kajti še vedno meni, da je bila ta pobuda prava stvar, saj za nadaljnji obstoj slovenstva na Hrvaškem ne zadostujejo več samo kulturna društva ter posamični občasni tematski projekti. Poudarja, da gre predvsem za vprašanje vizije, kako Slovincem na Hrvaškem kot novi narodnostni manjšini zagotoviti perspektivne možnosti obstanka, s čimer bi se tudi razlike, ki obstajajo med njimi in zamejstvom v drugih sosednjih državah, zmanjšale njim v prid.

Dr. Vera Kržišnik-Bukič posebej poudarja, da za ohranjanje slovenstva

na Hrvaškem niso dovolj občasni projekti, potrebni so namreč ukrepi, ki bi imeli trajnostni značaj, kot je vzpostavljanje institucionalne in s tem kadrovske infrastrukture, ki manjšino vzdržuje in krepi.

Slovenci na Hrvaškem bi potrebovali zlasti neko stalno raziskovalno enoto, ki bi ne glede na uspeh aktualnih projektnih razpisov v Sloveniji kontinuirano in dolgoročno odkrivala etnografska, jezikovna, splošno zgodovinska in druga dejstva o obstoju in značilnostih slovenstva na Hrvaškem ter tako krepila njihovo sodobno samozavest. Kot primerno obliko v začetku omenja poseben oddelk na INV, pozneje pa bi se raziskovalna enota osamosvojila, verjetno v Zagrebu, a z močnimi raziskovalnimi vejami na Reki, morda v Pulju ali Pazinu.

Marjana Mirković

(Povzeto po septembrski številki mesečnika Kažipot)

ZVEZA SLOVENSКИH DRUŠTEV – URESNIČENO IN NAČRTOVANO

Slovenci na Hrvaškem so se vselej dobro samoorganizirali in skrbeli za svojo prepoznavnost, identiteto, samozavest, jezik in kulturno dediščino, pa tudi za prijateljske odnose z večinskimi hrvaškimi okoljem. Po razpadu SFRJ, oziroma po osamosvojitvi Slovenije in Hrvaške, so se slovenska društva na Hrvaškem dobesedno čez noč znašla v novih političnih okoliščinah. Novi pravno-politični položaj je hrvaškim Slovincem nalagal povečano aktivnost, zlasti enoten nastop pri državnih telesih Slovenije in Hrvaške, kar je leta 1992 pripeljalo do ustanovitve Zveze slovenskih društev na Hrvaškem. Zveza združuje vsa slovenska društva na Hrvaškem, ki jih je danes že deset: Slovenski dom v Zagrebu, Bazovica na Reki, Triglav v Splitu, dr. France Prešeren v Šibeniku, Lipa v Dubrovniku, Istra v Pulju, Snežnik v Lovranu, Lipa v Zadru, Labin v Labinu in Slovenski dom v Karlovcu. Naj dodam, da je Zveza tudi predstavnik slovenstva na Hrvaškem – skupne interese manjšine zastopa pri državnih in nevladnih telesih tako v Sloveniji in na Hrvaškem kot tudi na mednarodni ravni.

Spoštovani bralci Novega odmeva, deset let druženja z našim glasilom je za nami. Že od prve številke smo poročali o pomembnih sejah in srečanjih, ne le s predstavniki Slovenije in Hrvaške, ampak tudi s predstavniki mednarodnih organizacij, ki se ukvarjajo s problematiko nacionalnih manjšin (Beneška komisija, Komisija Sveta Evrope, Evropski parlament v Bruslju...). Trudili smo se, da bi vas seznanili s programi in zadevami, o katerih smo razpravljali in sklepali na številnih sejah Sveta, Skupščine in Nadzornega odbora Zveze. Tudi po naši zaslugi nas je Slovenija priznala kot avtohtono manjšino na območju vzdolž slovensko-hrvaške državne meje; to območje je tudi zakonsko opredeljeno (Istrska županija, Primorsko-Goranska županija, Karlovska županija, Zagrebska županija, Mesto Zagreb, Krapinsko-

Zagorska županija, Varaždinska županija in Medžimurska županija). Slovenci na Hrvaškem, ki živijo na omenjenem območju, imajo status avtohtonosti ali zamejstva in skupaj z ostalimi Slovenci v zamejstvu Italije, Avstrije in Madžarske tvorijo enotni kulturni prostor Republike Slovenije. Zveza je tudi soustanoviteljica in članica član Slomaka (Slovenska manjšinska koordinacija Avstrije, Italije, Hrvaške in Madžarske). Predsednik Zveze je zunanj član pododpora za človekove pravice in pravice nacionalnih manjšin ter član Sveta nacionalnih manjšin pri hrvaški vladi, Koordinacije nacionalnih manjšin Mesta Zagreb in odbora nacionalnih manjšin poglavarstva Mesta Zagreba. Na pobudo Zveze je nastala Vseslovenska koordinacija slovenskih nacionalnih manjšin lokalne samouprave občin, mest in županij. S prizadevanjem in podporo Zveze je v minulem desetletju nastalo kar nekaj novih društev – v Šibeniku, Dubrovniku, Zadru, Lovranu, Pulju, Labinu in Karlovcu.

Seveda je bilo uspehov še več, a že naštetih dokazujejo, da je Zveza opravičila svoj obstoj. Ostala pa so še nekatera nerešena strateška vprašanja, ki pa jih bo mogoče rešiti le v sodelovanju z Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško. Naj naštejemo samo tri:

1) Slovence na Hrvaškem vrniti v preambulo hrvaške ustave, v kateri so bili izrecno navedeni do 12. decembra leta 1997. Zahtevati, da Hrvaška popravi napako in Slovincem na Hrvaškem vrne že pridobljene pravice.

2) Slovence na Hrvaškem lahko v Hrvaškem saboru zastopa le Slovenec. Trenutno nas zastopa Bošnjak-Musliman, kar je v vseh segmentih neskladno (jezik, vera, kultura, običaji, zgodovina).

3) Republika Slovenija ima dvostranske sporazume o zaščiti slovenske nacionalne manjšine v Italiji, Avstriji in Madžarski. Čeravno ima s Hrvaško najdaljšo državno mejo in številčno manjšino, Slovenija še ni sklenila takšnega sporazuma s Hrvaško, ki bi moral med drugim določati tudi pravico Slovencev do zaposlitve v hrvaški javni upravi, policiji, vojski, diplomaciji... Dvostranski sporazum je pogoj za obstoj slovenstva na Hrvaškem.

Franc Strašek

JESEN V DUBROVNIKU IN LABINU

Dubrovnik

- 2. septembra smo sodelovali v pripravi razstave slovenskega umetnika Jožeta Ciuhe v galeriji Klarisa v Dubrovniku. Dogodek sopolopremili številni novinarji, o razstavi je poročal tudi HRT v oddaji Prizma. Iz Dubrovnika se je razstava preselila v Nemčijo. 7. oktobra so nas prvič obiskali člani društva

Bazovica z Reke. Dramska skupina je na odru Bursa Gledališča Marina Držića izvedla komedijo Piknik s tvojo ženo. Po predstavi smo se zadržali v prijetnem druženju. Razšli smo se polni vtisov.

(Magdalena Sekula)

Labin

- Pred kratkim ustanov-

ljeno Društvo Slovencev v Labinu je septembra na naslove rojakov poslalo okrog sto obvestil o novi organizaciji, z vabilom k članstvu in udeležbi na srečanju Slovencev iz tega kraja. Srečanje bo priložnost za spoznavanje, pripravili pa bomo tudi kratek kulturni program. Odziv je dober

(Kristian S. Reisman)

SLOVENSKI DNEVI V KARLOVCU

Slovenski dnevi v Karlovcu so letos potekali od 24. do 26. oktobra. Doslej jih je organizirala mestna knjižnica Ivan Goran Kovačić, tokrat pa je sodelovalo Kulturno društvo Slovenski dom Karlovec. Organizatorja sta k sodelovanju povabila karlovško Glasbeno šolo in ULAK (Udruga likovnih autora Karlovac).

Multimedijsko predavanje o Franju Serafinu Vilharju Kalskemu je bilo 24. oktobra v dvorani Glasbene šole. V imenu gostiteljev je uvodoma spregovorila prof. Mirna Bolf, v imenu Mestne knjižnice Ivan Goran Kovačić pa Frida Biščan. O Slovencu, ki se je uveljavil kot hrvaški skladatelj, je pripovedoval Silvin Jerman. Obiskovalce je na sproščen način popeljal skozi Vilharjevo življenje, od njegovega rojstva v Senožecah pri Postojni leta 1852 do njegove smrti v Zagrebu leta 1928. Posebno pozornost je namenil dejstvu, da je Vilhar postal hrvaški skladatelj ravno v Karlovcu. Pripoved so spremljali zvočni in video posnetki, ki so podkrepili govorjeno besedo; za to plat predavanja je skrbel Matea Hotujac iz zagrebškega Slovenskega doma. Na zvočnih posnetkih, ki so nastali na koncertu v zagrebškem Glasbenem zavodu, smo slišali zagrebški godalni kvartet in oratorijski zbor cerkve sv. Marka. Posebej impresiven je bil nastop profesorjev karlovške Glasbene šole, ki so v živo igrali Vilharjeve skladbe.

Sopranistka prof. Radmila Bocek je zapela skladbo Nezakonska mati, baritonist prof. Tonči Petković pa pesem Mornar. Na klavirju ju je spremljala prof. Anita Kaić. Tri klavirske skladbe iz cikla Spomini je interpretirala prof. Ana Obrovac. Izvedbe so bile na zelo visoki umetniški ravni. Prireditve je bila uspešna, kar so obiskovalci potrdili z dolgim ploskanjem. 25. oktobra je bila odprta likovna razstava z naslovom Ob dolini reke Kolpe. Svoja dela je razstavilo 13 umetnikov iz Karlovca in slikar iz Slovenije Stane Lozar. Do 29. oktobra je bilo na ogled 22 slik v različnih tehnikah (olje na platnu in lesonitu, suhi pastel,

akril na platnu, lesonitu in kartonu, akvarel) in skulptura iz lesa "Orfej iz Kupe". Uvodoma je spregovorila predsednica ULAK-a Vlasta Papac, nato je Karlovški vokalni oktet zapel štiri pesmi, sledil je nagovor predstavnika organizatorjev Silvina Jerman, ki je med drugim dejal, da je hkrati izid knjige Milana Šenoe "Rijeka Kupa i njezino porječje" zgolj naključje. Knjigo je izdala Mestna knjižnica, predstavili pa sta jo ravnateljica knjižnice Nada Eleti in Biserka Biba Schmuck, ki je napisala dodatek k knjigi "Od izvora do ušča". Razstavo je odprl predstavnik Slovencev v lokalni samoupravi mesta Karlovac Slavko Marinič.

Župan mesta Karlovac Miro Škrgatić je 26. oktobra v Mestni knjižnici pripravil sprejem za organizatorje Slovenskih dnevov ter goste, med katerimi so bili Roman Weixler, ataše za kulturo pri slovenskem veleposlaništvu v Zagrebu, Bojan Bencik iz Javnega sklada Republike Slovenije za kulturno dejavnost iz Novega mesta, Boštjan Kordiš, predsednik splitskega slovenskega društva. Župan je Silvinu Jermanu dejal, da se spomni njunega lanskega pogovora o obuditvi karlovškega slovenskega društva. Silvin Jerman je povedal, da je prav ta pogovor prispeval, da danes lahko govori kot predsednik tega društva, ki ima veliko načrtov, med njimi izdajanje slovenskega glasila z imenom Luč, kar je navezava na prvi karlovški književni časopis Svjetlo, ki izhaja še danes. Po sprejemu so si vsi navzoči ogledali, kako poteka gradnja novih knjižničnih prostorov in se v spremstvu ravnateljice knjižnice sprehodili po Karlovcu.

Zadnja prireditve Slovenskih dnevov je bil književni večer 26. oktobra, ki ga je iz Mestne knjižnice neposredno prenašal Radio Karlovac. Nastopila sta se književnica in prevajalka Jadranka Matić Zupančič iz Novega mesta in književnik, urednik in publicist Marjan Pungartnik iz Maribora, ki sta predstavila drug drugega in se med seboj pogovarjala o svojem delu. Zupančičeva ustvarja v slovenščini in hrvaščini. Slišali smo tudi njene hrvaške prevode Pungartnikove poezije. Iz občinstva je spregovoril karlovški novinar dr. Danko Plevnik, ki je z anekdoto opisal srečanje s Pungartnikom in njegovo poezijo. Druženje karlovškega občinstva in gostov se je nadaljevalo tudi po prireditvi.

Anin

KARLOVEC – NOVO STARO DRUŠTVO

V Karlovcu je končno vnovič zažive-
lo slovensko društvo. Ustanovna skupščina je bila 19. junija. Sprejeta sta bila odločba o ustanovitvi društva in predlog statuta, po katerim se društvo imenuje Kulturno društvo Slovenski dom Karlovac. Za predsednika je bil izvoljen Silvin Jerman, za

podpredsednika Slavko Avsec in za člane upravnega odbora Marina Delač Tepšić, Jagoda Hursijević roj. Rudman in Rahela Ofner. V nadzorni odbor so bili izvoljeni Hilda Biščan (predsednica), Milan Marinič in Tena Korkut.

Skupščino je pozdravil predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem Darko Šonc. Karlovškemu društvu je zaželel uspešno delovanje.

Kulturno društvo Slovenski dom Karlovac je bilo v Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem sprejeto 13. septembra.

2. oktobra je potekala izredna skupščina društva, na kateri je bil upravni odbor pooblaščen, da dopolni statut, kar je tudi že storil.

Rahela Ofner

SREČANJE ČLANOV SLOVENSkih DRUŠTEV NA HRVAŠKEM

Po vročem poletju se je jeseni nadaljevalo lepo vreme, ki nas je kot naročeno spremljalo na že tradicionalnem, tretjem srečanju članov slovenskih društev na Hrvaškem. Letošnji gostitelji so bili naši dragi prijatelji iz Slovenskega doma Bazovica na Reki. Srečanje je potekalo od 30. septembra do 1. oktobra na Reki in v Opatiji.

Letos se je srečanja udeležilo kar 350 članov iz cele Hrvaške, od Zagreba do Dubrovnika. Program srečanja je bil zelo pester. Za izredno organizacijo so zaslužni mladi člani Bazovice, ki so prisrčno sprejeli vse udeležence in poskrbeli, da je šlo vse kot po maslu. Po prihodu na Reko smo obiskali stari reški grad Trsat, potem pa smo se srečali z našimi prijatelji v Slovenskem domu Bazovi-

ca. Jutranji del programa smo končali z obiskom etnološke prireditve, ki je potekala na reškemu korzu. V programu je nastopila skupina Emona iz Ljubljane, ki je ne le navdušila udeležence srečanja, temveč tudi ostale gledalce na korzu. Po zelo lepem prvem delu srečanja in počitku po kosilu smo srečanje nadaljevali na slovesni večerji, ki je potekala v Kristalni dvorani hotela Kvarner v Opatiji. Po slavnostnih nagovorih predsednika Zveze slovenskih društev na Hrvaškem Šonca, predsednika KPD Slovenskega doma Bazovica Vitaša in predstavnika slovenskega veleposlaništva Weixlerja se je začel večerni program, ki je vse navdušil. Skozij program nas je zelo profesionalno in z veliko šarma vodila Marjana

Košuta, tajnica društva Bazovica. Najprej je nastopila skupina Emona, potem pa so člani zborov slovenskih društev skupaj zapeli nekaj pesmi, ki so jemale dih. Po uradnem delu programa se je druženje nadaljevalo do jutranjih ur, ob taktih ansambla Jerneja Kolarja iz Krškega.

Tudi naslednji dan smo druženje nadaljevali v dobrem vzdušju.

Na poti v Zagreb smo obiskali rojstno hišo Ivana Gorana Kovačiča v Lukovdolu, kjer smo si ogledali razstavo o umetnikovem življenju. Obisk muzeja je z recitiranjem Kovačičevih verzov pospestril Ivica Kunej. Potovanje smo končali z obiskom starega gradu družine Frankopan v Novigradu na Dobri.

Matea Hotujac

SLOVENSKO-HRVAŠKI ODNOSI:

NESPORAZUMI PRI VSEH ODPRTIH VPRAŠANJH

Razburjenje zaradi črnograditeljev

Junija je nekatere slovenske medije zelo razburilo rušenje osmih nezakonito postavljenih počitniških hiš na Hrvaškem. Slovenija je morala nekaj dni skoraj sočustvovati s tistimi, ki so zavestno, celo v drugi državi, uporabljali nezakonite metode za svoje koristi. Ni namreč skrivnost, da je osmerica gradila brez gradbenega dovoljenja in na kmetijskem zemljišču. V javnosti je začel nastajati vtis, da je to novi hrvaški pogrom nad slovenskimi državljani. Ta vtis, ki so ga zaradi privlačnosti zgodbe ustvarili mediji, je poglobilo slovensko zunanje ministrstvo, ki je javno podvomilo o nameri hrvaških državnih organov, predvsem gradbene inšpekcije. Pomisleke slovenske strani so demantirali statistični podatki za letos in prejšnja leta, ki kažejo, da so slovenski državljani pri odstranjevanju črnih gradenj na Hrvaškem v manjšini. Podatki kažejo, da so večino nezakonito zgrajenih objektov izgubili hrvaški državljani, takoj za njimi pa madžarski.

Slovinci ne morejo do premoženja

Junija so se pojavile napovedi, da bo hrvaška vlada do poletnih počitnic predlagala spremembe zakona o odškodnini za premoženje, odvzeto v času socializma, kar bi lahko pomenilo, da se tudi nekaterim slovenskim državljanom obetajo boljši časi. Kar nekaj njihovih zahtevkov je bilo namreč zavrnjenih samo zato, ker niso državljani Hrvaške in ker državi nimata sklenjenega posebnega sporazuma. Delo je predstavilo zgodbo Estere Savić-Bizjak, ki se že deset let trudi, da bi ji Hrvaška vrnila premoženje v Zagrebu. Njena zahteva po vračilu je bila zavrnjena, kar ni hrvaška državljanka, v Sloveniji pa si njen predlog, naj državi skleneta sporazum, podajata zunanje in pravosodno ministrstvo. "Vzrok, da po vseh teh letih ni napredka, je najbrž ta, da nas je premalo in za državo nismo pomembni," je prepričana. Na hrvaški naslov je sicer prišlo nekaj več

kakor 4000 zahtevkov, največ iz Italije in Avstrije, sledijo Izrael, ZDA, Nemčija in Slovenija s 114 zahtevki; ti da so vredni okoli štiri milijone evrov. Oktobra se je zgodba ponovila. Pomočnik hrvaške pravosodne ministrice Boris Koketi je povedal, so slovenski državljani po zakonu o nadomestilu za imetje, odvzeto med jugoslovansko komunistično oblastjo, v enakem položaju kot vsi preostali tuji državljani na Hrvaškem. Zagreb je sočasno zavrnil trditve slovenskega Združenja lastnikov razlaščenega premoženja, ki je opozorilo na tovrstno diskriminaturnost hrvaške zakonodaje.

Knjiga, odeta v belo

Konec junija je slovensko zunanje ministrstvo izdalo najbrž najbolj znano publikacijo v letošnjem letu, belo knjigo o meji s Hrvaško. Slovenija je ohranila teritorialni izhod na odprto morje, pripadajo ji celoten Piranski zaliv in zaselki Mlini-Škrilje, Bužini in Škodelin, glede meje na Muri pa je treba spoštovati stanje, kakršno je bilo 25. junija 1991. To so bili glavni poudarki s tiskovne konference zunanjega ministra Dimitrija Rupla. Ta trenutek, je pojasnil, "ne želimo doseči nič posebno udarnega", saj namen knjige ni obtoževati ali napačiti Hrvaško; zunanje ministrstvo bi nasprotno stran rado izzvalo k dialogu. V knjigi je zajeta predvsem faktografija. "Kar smo na MZZ imeli, smo napisali. Seveda ne vsega – da imamo še kak adut v rokavu. V knjigi ni nič takšnega, kar ne bi bilo že javno predstavljeno," je pojasnil. Meja je dvostranski problem, a bo hrvaško vključevanje v Unijo pospešilo njegovo rešitev, je prepričan Rupel.

Odmevi na belo knjigo

Hrvaški mediji so objavo Bele knjige pospremili brez hrupa, ki je običajen, kadar gre za mejna vprašanja, še zlasti, kadar je na dnevnem redu Piranski zaliv. Poleg premiera Iva Sanaderja, ki je napovedal, da bo na sestanku z domačimi strokovnjaki predlagal izdajo Modre knjige, se je oglasil tudi predsednik države Stjepan Mesić, ki je ponovil

svoj stari predlog o določitvi meje med državama: "Če vsak meter državne meje ni določen, ga pač določimo." Mesić sicer ni podprl Sanaderjevega predloga, da bi državi rešili spor pred mednarodnim pravosodnim telesom, saj da za to "ni razloga". Je pa to možnost, je dodal, če dogovora ne bi bilo mogoče skleniti. Komentator Novega lista pa je v komentarju z naslovom Bele knjige ali bele miši med drugim zapisal, da je bela knjiga brošura, ki bi bila rada biblija slovensko-hrvaških odnosov in nesporazumov in ki bi morala Slovence še enkrat prepričati, da so Hrvati glede mejnega vprašanja "bad guys". Rupel da se je s to "pamflet knjigo" pojavil takoj zatem, ko je Drnovšek pozval k razumu, ko gre za odnose nekdanjih naravnih zaveznikov v času razpada SFRJ.

Mesić in Drnovšek, prvič

"Žal sva ugotovila, da še vedno ni nobenega premika o zadnjih dveh vprašanjih – vprašanju meje in deviznih vlog nekdanjih varčevalcev Ljubljanske banke. Ti dve vprašanji sta zelo zapleteni, vendar je tisto, kar je skrb zbujajoče, da vladi niti ne poskušata več reševati teh vprašanj. Zato sva se dogovorila, da danes javno pozoveva obe vladi, naj vprašanja ponovno sedeta za mizo in vprašanja začneta reševati," je na dvorišču Trubarjeve domačije v Rašici konec junija dejal slovenski predsednik Janez Drnovšek, ki je na delovnem obisku gostil hrvaškega kolega Stjepana Mesića. Obljubila sta, da bosta vladi odslej pod predsedniškim pritiskom, pri tem pa računata tudi na pritisk medijev, da bi vladi obeh držav našli rešitve.

Da je sedanji trenutek res najprimernejši, je menil tudi predsednik Mesić. "Vse predolg je že čas, ki obremenjuje dvostranske odnose. Bil je poskus, da se vsa vprašanja rešijo z eno potezo. Ni bil uspešen, problemi so ostali. Nihče razen nas jih ne bo rešil. Vladi imata zdaj spet edinstveno priložnost. Pozivam ju, da znova sedeta skupaj in se dogovorita o vsakem odprtem vprašanju posebej," je dejal hrvaški predsednik.

Novice iz domovine

Most na reki Muri

Brez govorov, visokih gostov in slavja je Hrvaška sredi julija odprla za promet sporni most čez Muro. Slovensko zunanje ministrstvo je protestiralo še pred odprtjem mostu, saj je prepričano, da gre za prejudiciranje rešitve mejnega vprašanja in projekt, ki škodljivo vpliva na slovensko državno območje (poplave) in ki ga je naša sosedna gradila brez soglasja Ljubljane. MZZ je Hrvaško opozorilo, da je kršila obveznost spoštovanja stanja na dan 25. junija 1991 ter druge sporazume in pogodbe, ki sta jih sklenili državi. Hrvaško zunanje ministrstvo pa je v celoti zavrnilo slovenske navedbe, češ da je most zgrajen na hrvaškem državnem ozemlju, v skladu z dogovori s slovensko stranjo, pri čemer Hrvaška ni kršila sporazumov.

Mesić in Drnovšek, drugič

Stjepan Mesić in Janez Drnovšek sta v izjavah po avgustovskem srečanju na Brionih ostala pri pozivu s Trubarjeve domačije: vladi naj vendarle sedeta za mizo in poiščeta rešitev za preostale probleme. Mesić je bil dan pozneje nekoliko bolj zgovoren. Povedal je, da sta se Drnovškom dogovorila, da bi v mejni spor pritegnila ugledne pravnike iz tujine in da obstaja pobuda, ki bi lahko pospešila reševanje mejnih problemov. Več nista bila pripravljena povedati.

Spor zaradi neubogljive reke

Avgusta se je zaostriło ob Muri. Slovenija javno priznava, da sporno območje ob Muri katastrsko pripada Hrvaški, vendar pa opozarja, da je na dan 25. junija 1991 tam jurisdikcijo izvajala Slovenija in to da dokazuje tudi dokumentacija, ki jo hrani zunanje ministrstvo in jo je objavilo tudi v beli knjigi. Slovenski ribiči, trdi slovenska stran, so še po letu 1991 izvajali ribolovne dejavnosti, pred in

po tem letu je tam jurisdikcijo izvajala slovenska policija, prav tako pa da je naša država zgradila nasipe ob Muri in jih tudi vzdrževala. Slovensko suverenost da še posebno dokazuje naselje Murišče (Brezovec) na levem bregu, ki je sicer vpisano v hrvaški kataster, vendar pa imajo prebivalci dokumente izdane v Sloveniji, vozila registrirana v naši državi, pa tudi volilno pravico uresničujejo v domovini. V aide-mémoire, ki ga je slovensko zunanje ministrstvo priložilo beli knjigi o meji med Slovenijo in Hrvaško, še piše, da so se leta 1956 predstavniki geodetskih uprav Slovenije in Hrvaške dogovorili, da se bo katastrska meja uskladila s tokom reke Mure. Po tem dogovoru bi Hrvaška na desnem bregu dobila okoli 260 hektarov, toliko pa bi Slovenija dobila pri Hotizi. Po podatkih MZZ dogovor v praksi ni bil izveden, vendar pa je slovenska geodetska uprava leta 1971 iz Beograda izvedela, da je Hrvaška del dogovora za desni breg Mure uresničila in v svoj kataster vključila 207 od 260 hektarov. Ko sta se državi pogajali o poteku državne meje, je Hrvaška svoje zahteve utemeljevala prav na novem, popravljenem katastru za desni breg Mure. "Hrvaška tako dogovora ni uresničila v celoti, ampak samo v delu, ki jih ustreza," so zapisali na MZZ.

Septembra znova – Mura

Največji incident se je zgodil septembra, ko so hrvaški policisti na spornem ozemlju ob Muri zadržali slovenske državljane in novinarske ekipe. Slovenska oblast je bila na nogah, hrvaško MZZ je zavrnilo vse slovenske navedbe in ostro protestiralo zaradi posega po hrvaškem teritoriju, ki so ga izvedli slovenski državljani, kar da je v nasprotju z brionsko izjavo in letošnjo izjavo obeh predsednikov vlad. Dogajanje je tudi v nasprotju z medvladnim dogovorom o mejni kontroli Sveti Martin na Muri-Hotiza iz lanskega leta in tudi sopsa, pa sporazuma o čezmejnem policijskem sodelovanju in protokola o mešanih policijskih patroljah, je sporočilo hrvaško MZZ. Hrvaško notranje ministrstvo pa je sporočilo, da so novinarji brez dovolilnic prečkali državno mejo in da so jih po informativnem pogovoru pospremili do mejnega prehoda. Tiskovni predstavnik hrvaškega

MNZ Zlatko Mehun pa je povedal, da je novinarje zaradi nezakonitega prehoda državne meje prišla mešana slovensko-hrvaška policijska patrulja (dva hrvaška in en slovenski policist), ki meddržavno mejo nadzirajo v skladu s sporazumom o čezmejnem policijskem sodelovanju, ki sta ga vladi sklenili leta 2002. Incident, po katerem je Slovenija na mejo poslala celo posebne policijske enote, se je kasneje umiril.

Nasipi se bodo obnavljali

Premiera sta se po incidentu dogovorila, da bo skupna komisija ustanovitla slovensko-hrvaški konzorcij, ki bi na obeh straneh katastrske meje nadaljeval obnovo nasipa. "Na koncu sva se s premierom Janšo vključila v njeno delo in sporazum je bil podpisan; ostale so le še nekatere tehnične podrobnosti," je povedal premier Ivo Sanader in dodal, da je nedopustno, da zaradi teh podrobnosti "pade odločitev dveh vlad in dveh premierov". Sanader je še zatrdil, da bo od obeh delov komisije osebno zahteval, naj "premkneta zadeve in končata posel". Vse to delamo, je sklenil premier, v dobro ljudi z obeh strani meje in tako ne prejudiciramo poteka meje.

Po večdnevem molku so se pojavili tudi prvi komentarji v tukajšnjih časnikih o incidentu ob meji. Komentator Jutarnjega lista piše, da sta državi še enkrat pokazali primitivni provincializem. Pod ravno so slovenske dolge cevi in operacije z gasilskimi vozili, v ironičnem tonu piše komentator, vendar takšne igrice lahko prinesejo zlo, ko se "otroci igrajo z vžigalicami". "Rožljanje z orožjem je zato neodgovoren otroški spektakel na ravni balkanske miselnosti, ki se ji menda oboji izogibajo," je pisal Jutarnji list. Komentator državnega Vjesnika je zapisal, da je Slovenija do leta 1991 res nadzorovala območje do Mure, a samo zato, ker ji je hrvaška policija to dovolila z dogovorom; zato je bilo logično, da je leta 1991 prepustila nadzor tega ozemlja Hrvaški. Komentator Večernjega lista je zapisal, da se je Rupel vedel, kakor da je vojna, in da se je o slovenskem izzivanju govorilo kot o hrvaškem, nato pa so na Hrvaško leteli očitki o protievropskem in balkanskem obnašanju. O Ruplu piše,

da "nima zdravega razuma, ima pa slovensko članstvo v EU", ki navidezno daje prednost.

Nota izgubljena, znova pridobljena

Informacijo, da niso dobili note, s katero bi morala Slovenija Hrvaško po diplomatski poti obvestiti, da je po sprejetju zakona, ki omogoča hrvaškim državljanom nakup nepremičnin v Sloveniji, pripravljena uveljaviti načelo vzajemnosti tudi s Hrvaško, je novinarjem sporočil državni sekretar na hrvaškem MZZ Hidajet Biščević na briefingu, namenjenemu nepremičninski problematiki z Italijo. Vendar pa je Slovenija Hrvaško že 28. junija z diplomatsko noto obvestila o začetku veljavnosti zakona o pogojih za pridobitev lastninske pravice fizičnih in pravnih oseb iz držav kandidatov za članstvo v Evropski uniji za nepremičnine v Sloveniji, je dejal Dimitrij Rupel. Natanko tri mesece pozneje je Slovenija prosila Hrvaško, naj jo obvesti o organu oziroma kontaktni osebi, s katero bodo lahko slovenski državljani urejali papirje za nakup nepremičnin na Hrvaškem. "Sprenevedati se, da tega ni bilo, je po mojem zelo kratkovidno," je dejal Rupel. Nato se je oglasilo hrvaško veleposlaništvo v Ljubljani, ki je odgovornost za nesporazum naprtilo slovenskim novinarjem, ki da so Biščevića "netočno interpretirali", saj da je ta le najavil, da se od slovenske strani pričakuje pojasnilo zakona.

Sanjski scenarij se ni uresničil

Sanjski razplet, ki so ga novembra napovedovali hrvaški mediji – da bodo varčevalci Ljubljanske banke po sodbi evropskega sodišča za človekove pravice iz Slovenije dobili 1,3 milijarde evrov odškodnine, zaradi česar se bo "Sloveniji zgodila ekonomska katastrofa, NLB pa se bo znašla v bankrotu" –, se je spremenil v veliko razočaranje. "Takšne sodbe nisem pričakoval. Bila je popolno presenečenje, saj se je sodišče odločilo za tretjo možnost, ne pa za sprejetje ali zavrnitve tožbe," je na tiskovni konferenci dejal zastopnik varčevalcev odvetnik Milivoj Žugić, ko je prišla novica, da je sodišče sodbo zavrglo in se v njej osredotočilo le na pravni položaj trojice tožnikov. Torej tega,

da sta bila dva že poplačana iz prodanih nepremičnin LB na Hrvaškem, tretja tožnica pa ni izkoristila vseh pravnih možnosti v domovini. Prav zadnje bo po besedah odvetnikov temelj pritožbe na veliki senat, saj je sodišče že odločalo v takšnih primerih, ko je ocenilo, da bi bile finančne in druge obremenitve pritožnika prevelike. Opozorili bodo, da so slovenska sodišča zaradi ustavnega zakona nedosegljiva, sklicevali se bodo tudi na odločitev sodišča, ki je primer, kljub zdajšnjim pomislekom o neizkoriščenih pravnih sredstvih pritožnice, vzelo v obravnavo. Največje razočaranje pa je za zastopnike varčevalcev nedvomno odločitev, da sodišče o vsebini tožbe, torej kratkoroju človekovih pravic, ni odločalo. Napovedali so nove pritožbe, ki bodo dosegle vsebinsko odločitev.

Zagreb: V Slovenijo z osebno izkaznico

Hrvaško zunanje ministrstvo (MVP) je svoje državljane v začetku novembra obvestilo, da lahko hrvaško-slovensko mejo še naprej prehajajo z osebno izkaznico, ne glede na informacije, da Slovenija s tem krši schengenski pravni red. MVP pojasnjuje, da od Ljubljane še ni prejelo informacije, obvestila ali pobude, s katero bi slovenska stran predlagala odpravo ali spremembe dvostranskega sporazuma iz leta 1997, ki ureja prehajanje državne meje. To pomeni, pojasnjujejo na MVP, da lahko Hrvati do nadaljnjega na meji pokažejo le osebno izkaznico. Teoretično to pomeni, da bi sporazum prenehal veljati šele v začetku februarja, če bi se mu Ljubljana odpovedala danes. Da Slovenija z izvajanjem tega dvostranskega sporazuma krši schengenski pravni red, so – neuradno sicer – potrdili viri pri Evropski komisiji, kate-re izvedenci naj bi to "nepravilnost" ugotovili med evalvacijo slovenske kopenske meje, Slovenijo pa pozvali k spremembi te prakse. Na Hrvaškem sicer preigravajo možnosti, kaj se bo zgodilo, če bo Slovenija popustila Bruslju. Poleg potnega lista bodo morali Hrvati na meji pojasnjevati namen in cilj potovanja ter dokazati, da imajo dovolj denarja. Potnih listov ne bi potrebovali državljani iz obmejnih območij, za katere bi še naprej veljal sporazum o obmejnem pro-

metu in sodelovanju, po katerem za prehod meje zadostuje maloobmejna prepustnica, po katero pa bi morali v Slovenijo. Vsi dosedanji odzivi na Hrvaškem kažejo, da si naši sosedje zelo želijo, da se dosedanji režim ne bi spremenil, sočasno pa računajo, da se bo za to v Bruslju močno zavzela tudi Slovenija.

Mesec in Drnovšek, tretjič

Predsednika sta se tretjič v drugi polovici leta srečala v Zagrebu. Zadnje letošnje državniško srečanje Janeza Drnovška in Stjepana Mesića je bilo sicer veliko bolj podobno srečanju dveh prijateljev, ki sta se v Zagrebu našla bolj po naključju. Preveliko je bilo pričakovanje, da bosta vsaj v obrisih predstavila zamisel, kako končati mučno prerekanje, kje naj poteka državna meja. Pred nekaj časa sta namreč državljanom obljubila, da bosta ostreje, tudi s svojimi predlogi, prišla svoji vladi, če ne bosta v razumnem roku sedli za pogajalsko mizo. Vmes se je celo zgodil najresnejši mejni incident doslej, ko je pri Hotizi že rožljalo orožje. Zato je bilo pričakovanje, da bosta tokrat konkretnjša, še toliko večje, saj sta si predsednika ustvarila v javnosti položaj pomirjevalnega dejavnika nad razgretimi glavami v obeh vladah.

Zagreb le pripravil modro knjigo

Hrvaška vlada naj bi že konec novembra prejela modro knjigo o meji, ki je več mesecev nastajala pod vodstvom Sloveniji nenaklonjenega akademika Davorina Rudolfa. Akademik je dejal, da je knjiga na verifikaciji, vendar pa na vladi še v začetku decembra niso potrdili, da bi jo bili prejeli. Knjiga je strokovna in znanstvena podlaga za pravično rešitev mejnih sporov, je dejal Rudolf in zanikal, da je le odgovor na slovensko belo knjigo o meji. Dodal je, da to ni "knjiga kregarije". Dogovor, da bo Zagreb pripravil svojo knjigo, sta sklenila vlada in Hrvaška akademija znanosti in umetnosti, spisalo pa jo je 22 strokovnjakov – zgodovinarjev, kartografov, hidrografov, strokovnjakov za mednarodno pravo in geodetov. Knjiga ima menda 300 strani, ilustrirani povzetek pa bo preveden v angleščino.

Rok Kajzer

Pisali smo

DESETLETJE KULTURNIH DOGAJANJ V NOvem ODMEVU

Že od prve številke Novega odmeva spremljam kulturna dogajanja, predvsem nastope slovenskih umetnikov in ansamblov, gostovanja slovenskih gledališč, razstave slovenskih umetnikov, tematske razstave in razne prireditve.

4. septembra leta 1996 sta ministra za kulturo Slovenije in Hrvaške, Janez Dular in Božo Biškupić podpisala program sodelovanja, ki predvideva vzpodbujanje kulturnih stikov na vseh področjih in na vseh ravneh - od glasbe, književnosti in filma, do sodelovanja med arhivi in drugimi kulturnimi ustanovami. Kmalu smo doživeli potrditev trdnosti slovensko-hrvaških kulturnih vezi, in sicer z razstavo Vtis obilja, štukatura 17. stoletja v Sloveniji, ki je bila na ogled v zagrebškem Muzeju za umetnost in obrt. Oktobra je v zagrebškem HNK-ju nastopila velika slovenska mezzosopranistka Mirjana Lipovšek. Že v drugi številki Novega odmeva, ki je izšla leta 1997, je zaživela samostojna rubrika Kulturna obzorja, s prispevki in kronološkim pregledom dogodkov na Hrvaškem, zlasti v Zagrebu. Zagrebške predstave, gostovanja, razstave... sem

pogosto obiskovala osebno, nekatere pa povzela iz časopisov, televizije in radija. Ko sem prelistala vse številke Novega odmeva, sem ugotovila, da je bilo kulturnih dogodkov resnično veliko in da so na Hrvaškem natopili, gostovali oziroma razstavljali številni ugledni slovenski umetniki, ansambli, gledališča, da so bile na ogled različne tematske razstave.

Slovenci vedno sodelujejo na hrvaških festivalih: Dubrovniške poletne igre, Sv. Donat v Zadru, Splitsko poletje, Festival malih scen na Reki, Dnevi satire v Zagrebu, Zagrebški poletni festival, Festival folklore, PIF-lutkarski festival, Varaždinski baročni večeri, Reške poletne noči, Gostičevi dnevi, Glasbeni bienale Zagreb, Teden sodobnega plesa, Festival hvarske zgodbe, Mundial fotografestival, Paško poletje, Zlati lev Umag, Festival komornega gledališča, Filmski festival Motovun, gledališče Ulysses Brioni, Mednarodni kiparski simpozij Labin, Festival Sv. Marka v Zagrebu, Spomladanska revija jazza Zagreb, Svetovni festival animiranega filma, Evrokaz - mednarodni gledališki festival, Karantena Dubrovnik, Festival književnosti FARO(PI)S, Histria festival in Špancier fest v Varaždinu. Tradicionalno na hrvaških odrih gostujejo gledališča iz cele Slovenije: SNG Ljubljana, SNG Celje, SNG Maribor, Lutkovno gledališče iz Ljubljane in

Maribora, Koreodrama iz Ljubljane, Primorsko dramsko gledališče iz Nove Gorice in Gledališče s Ptuja. V desetih letih so iz Slovenije prišle tematske razstave: Umetnost na območju srednje Evrope, Slovenski plakat, Mojster HGG- slikar plastične monumentalnosti, Predzgodovinski jantar in steklo, Slovenski arhitekti 2000-2005, razstava japonskih lesorezov, 14 slovenskih arhitektov, 9 slovenskih arhitektov, foto nastop Alpske dežele, Kelti na Celjskem, Rifnik - pot do zvezd, Udomačena svetloba, Celjskih grofi, Slovenska arhitektura 20. stoletja, Jože Plečnik - arhitekt za novo demokracijo...

Redni gosti hrvaških odrov so bili Slovenska filharmonija, Ljubljanska opera in balet, Plesni teater iz Ljubljane, Slovenski komorni zbor, zbor Consortium Musicum, New Swing Quartet, Simfonični orkester RTV Slovenija, akademski godalni orkester DGU iz Maribora, Orkester slovenske vojske, Simfonični orkester Akademije za glasbo iz Ljubljane, Laibach, Klavirski trio Atair, Lačni Franz, Trobčeve krušne peči... če naštejemo samo najvidnejše nastope. Po hrvaških galerijah so se odpirale razstave eminentnih slovenskih slikarjev, arhitektov in fotografov. Predstavili so se slikarji Matjaž Počivavšek, Gustav Gnamuš, Veljko Tomin, France Mihelič, Marjan Gumilar, Janko Orač, Žarko

Vresec, Denis Kraškovič, Duba Sombolec, Damir Medvešek, Vasilije Josip Jordan. Predstavili so se tudi slavni oblikovalec Oskar Kogoj in arhitekta Ivan Vurnik in Boris Podrecca. S fotografijo so se predstavili Zora Plešnar, Bogomil Čerin, Marija Braut, Rafael Podobnik, Fotoklub Maribor, Aleš Gregorčič. Tudi prozaisti in pesniki niso bili zaposlavljani: predstavili so se Kajetan Kovič, Marko Kravos, Žarko Petan, Andrej Blatnik, Drago Jančar, Aleš Čar, Ciril Zlobec, Iztok Osojnik, Slavoj Žižek...

V tem obdobju je potekal tudi teden slovenskega filma. HNK se je spomnil Bojana Stupice ob 30. obletnici njegove smrti. Izšli sta tudi zgoščenki dveh velikih hrvaških umetnikov slovenskih korenin Prerada Detička in danes žal že pokojnega tenorista Nonija Žunca. Ob koncu pregleda moram naštetiti tudi posamezne glasbene in dramske umetnike, ki so gostovali na hrvaških odrih: pianistka Dubravka Tomšič Srebotnjak, flavtistka Irena Grafenauer, mezzosopranistka Marjana Lipovšek, tenorista Janez Lotrič in Branko Robinšak, sopranistki Ana Pucar Jerič in Mihaela Komočar, altistka Mirjam Kalin, igralca Polona Vetrin in Ivo Ban, trobentač Stanko Arnold, harmonikar Borut Zagorenski, violončelist Andrej Petrač, violist Miloš Milošev, violončelistka Karmen Pečar, jazz glasbenik Dejan Pečenko,

DOBRE ŽELJE NOVEMU ODMEVU

Novi odmev delovanje Sveta slovenske nacionalne manjšine mesta Zagreb redno spremlja vse od ustanovitve leta 2003. Na straneh našega časopisa smo obravnavali različne teme, od zgodovinske ustanovitve Sveta do najbolj aktualnega Zakona o volitvah na lokalni ravni v Republiki Hrvaški.

Svet in njegovi člani skušajo iz leta v leto čim bolj opraviti svoje dolžnosti, spremljati slovensko skupnost v Zagrebu, ji biti v pomoč in skrbeti za ohranitev slovenske kulturne in nacionalne identitete v Zagrebu. Svet je v sodelovanju s Slovenskim domom in v njegovih prostorih, saj svojih še nima, pripravil več okroglih miz, mini konferenc in praktičnih posvetovalnih urah. Razvoj Sveta počiva na stalnem izobraževanju njegovih članov, zato se redno in z velikim interesom udeležujemo vseh strokovnih posvetov, ki se nanašajo na delovanje Svetov v Republiki Hrvaški, in jih organizirajo Svet za nacionalne manjšine in Urad za nacionalne manjšine Republike Hrvaške. Ker lahko s skupnimi močmi naredimo več, že od samega začetka redno sodelujemo v delu Koordinacije nacionalnih manjšin mesta Zagreba. Javnost o vseh teh dejavnostih ne bi vedela veliko, če ne bi o njih redno poročal Novi odmev in tako pomagal pri uveljavljanju Sveta v slovenski skupnosti v Zagrebu. Upamo, da bomo tudi v prihodnje nadaljevali odlično sodelovanje. Novemu odmevu pošiljamo veliko dobrih želja!!!

Člani Sveta slovenske nacionalne manjšine mesta Zagreb

MEŠANI PEVSKI ZBOR

V vseh številkah Novega odmeva smo spremljali dejavnost našega pevskega zbora. Naš zborovodja Franc Kene je v Slovenski dom prišel v času, ko je Novi odmev šele shodil in pravzaprav lahko rečemo, da sta skupaj rasla.

V časopisu smo iz leta v leto poročali iz Šentvida pri Stični, kjer se naš zbor tradicionalno udeležuje Tabora slovenskih pevskih zborov. Redno smo nastopali na nedeljskem, skupnem koncertu, koncerta zamejskih zborov, ki je na sporedu dan prej, pa se nismo udeležili le dvakrat. Vsako leto se zbor odpravi tudi na Primorsko, kjer sodeluje na tradicionalni prireditvi Primorska poje, ki pa vsakokrat poteka v drugem kraju.

V zadnjem desetletju smo v organizaciji Slovenske izseljenske matice peli v Ribnici in Postojni, nastopi pa so nas popeljali še v številne druge slovenske kraje: v Cerkljo, Volčji potok, Ljubljano (Litostroj), Sevnico, Dobovo, Globoko, Črnuče pri Ljubljani ... V Zagrebu smo pogosto nastopali na Kulturni manifestaciji nacionalnih manjšina Republike Hrvaške v koncertni dvorani Vatroslav Lisinski, v Glasbenem zavodu pa ob obletnici Franja Serafina Vilharja Kalskega.

Miroslava Maria Bahun

basist Jože Vidič, kantavtorja Vlado Kreslin in Zoran Predin. Kot dramski režiserji so gostovali Rene Mauri, Tomi Janežič in Robert Waltl. Gostovali so tudi eminentni slovenski dirigenti Marko Letonja, Uroš Lajovic, Anton Nanut, Mirko Cuderman, Borut Smrekar, Boris Valtovin.

Sklep: veliko imen, veliko dogodkov. Kulturno sodelovanje med Slovenijo in Hrvaško ne bo zamrlo. Vse Slovence, zlasti člane Slovenskega doma, vabim, da tudi sami uživajo ob nastopih slovenskih umetnikov in si ogledajo razstave, ki prihajajo iz domovine. Ob koncu se moram spomniti pomembnih osebnosti slovenskih korenin, ki so ustvarjali in delovali (tudi) na Hrvaškem in so nas zapustili v tem desetletju: slikar Vladimir Lesjak, pesnik in prevajalec Franci Zago-ričnik, baletna umetnika Pio in Pia Mlakar, slikar Oton Gliha, klasični filolog, književnik, pesnik, prevajalec in kritik Branimir Žganjer, olimpijonec Leon Štrukelj, znanstvenik, zbiratelj in športnik Žarko Dolinar, atlet France Srakar, književni zgodovinar in umetnik Jože Pogačnik, rastavator in arheolog Emil Pohl, tenorist Noni Žunec, baletni umetnik Stane Leben, dipl.ing. kemije Ivo Jerman in pred dnevi še Josip Jože Šutej. Naj jim bo lahka slovenska ali hrvaška gruda.

Polona Jurinič

Miha Mazzini

Slatki snovi

Pisali smo

OBRAZI VELIKIH SLOVENCEV V NOVEM ODMEVU

Minulo je deset let od prve številke Novega odmeva. V tem obdobju smo pisali o številnih Slovencih, ki so živeli na Hrvaškem in stvarjali na področju znanosti, umetnosti, šolstva, gospodarstva, športa ... S podatki o njihovem življenju in dosežkih smo polnili rubrike Preteklost v sedanost (in znotraj nje serijo člankov z naslovom Slovenski slavčki na hrvaških odrih), Zdrav duh v zdravem telesu, Ali ste vedeli in žal tudi v zapisih In memoriam, saj so nas nekateri veliki rojaki v minulem desetletju za vedno zapustili. V moji evidenci je prek 160 imen ljudi, o katerih smo pisali. Že če bi jih hoteli v jubilejni številki Novega odmeva samo naštet, bi bilo to težko, kaj šele, če bi jih hoteli še opisati. (Morda bi bilo zanimivo pripraviti nekakšen leksikon - indeks imen, ki bi ga sproti dopolnjevali.) Za tokratno, 30. številko, torej le izbor imen iz dveh rubrik: Preteklost v sedanosti in Pogovarjali smo se.

V rubriki PRETEKLOST V SEDANOSTI smo predstavljali pomembne Slovence, ki so zaznamovali hrvaško zgodovino, nekateri že prva leta 18. stoletja. Tokrat se bomo spomnili nekaterih, ki so delovali v času, ko je že nastalo slovensko društvo v Zagrebu, iz katerega je zrasel današnji Slovenski dom (l. 1929).

HINKO NUČIČ (1883-1970)

Kot igralec in režiser je pomembno prispeval k umetniškemu uspehu Hrvaškega narodnega gledališča v Zagrebu. O Nučičevi gledališki dejavnosti najdemo neverjetne podatke. V Ljubljani je režiral 112 predstav in nastopil 885-krat. V zagrebškemu HNK-ju je režiral 74 predstav in igral prek 100 vlog. Bil je izjemno zanimiva oseba v društvenem življenju Slovencev v Zagrebu. Bil je eden od ustanoviteljev Narodne knjižnice in čitalnice (današnji Slovenski dom). Bil je zadnji predsednik našega društva pred 2. svetovno vojno. V obdobju NDH-ja je pogumno deloval po pravih družta in za njegove interese. Po 2. svetovni vojni je obnovil delovanje družta in mu še dolga leta dajal svoj pečat, zaradi česar je postal častni predsednik družta. Slovenski dom mu je leta 1998 postavil spominsko ploščo na Masarykovi ulici 13. (Novi odmev št. 1, Preteklost v sedanosti, str. 11.)

JOSIP GOSTIČ (1900-1963)

Osnovno šolo je končal v Homcu, orgelsko pa v Ljubljani leta 1919. Dve leti je bil organist v svoji rojstni vasi. Leta 1921 je postal član zbora ljubljanske Opere in se obenem začel učiti petja. Leta 1931 je diplomiral na Državnem konservatoriju. Bil je stalni gost zagrebške Opere, od leta 1960 pa njen prvak. Gostoval je v Benetkah, Firencah, Rimu, Londonu, Dresdnu, Neaplju, Sofiji, Bratislavi in Trstu. V svoji bogati karieri je Gostič odpel na stotine vlog v operi in prek dvajset v opereti. Njemu v čast in spomin zagrebška in ljubljanska Opera že pet let organizirata Gostičeve dneve. (Novi odmev št. 3, Preteklost v sedanosti, str. 16.)

FRANČIŠKA PETELINŠEK (1905-1993)

Ko se je bližala šestdesetem letu svojega življenja, se je začela ukvarjati z izdelovanjem malih

V rubriki POGOVARJALI SMO SE smo predstavili vse veleposlanike Republike Slovenije v Zagrebu. Za tokratno številko sem izbral njihova mnenja o slovensko-hrvaških odnosih. Rubrika POGOVARJALI SMO SE je bila tudi priložnost za spoznavanje slovenskih podjetij, ki so se uveljavila na hrvaškem trgu. Že v prvi številki Novega odmeva smo na zadnji strani objavili oglase slovenskih podjetnikov, ki so pred šestimi desetletji podpirali izhajanje tedanjega glasila zagrebških Slovencev Odmev. Ob tem smo zapisali: "Podjetniki in obrtniki! Trgovci in gostilničarji! Direktorji slovenskih, mešanih in drugih podjetij! Zgledujte se po vaših prednikih, ki so v tridesetih letih v Odmevu prepoznali odlično priložnost za reklamo! Svoje storitve in izdelke oglašujte v Novem odmevu." In so se zgledovali: predstavniki slovenskih podjetij na Hrvaškem so prihajali v Slovenski dom, brali Novi odmev in ga finančno podprli. Skozi rubriko POGOVARJALI SMO SE smo kajpak spoznavali tudi člane našega društva; v tokratni številki se bomo spomnili nekaterih, ki so se uveljavili na področju gledališke umetnosti, glasbe, likovne ustvarjalnosti, gospodarstva, športa, znanosti...

Silvin Jerman

skulptur iz lesa. Tu in tam je svoje kipce prinesla na prodaj na karlovški trg, kjer sta jo opazila znani likovni samorastnik Petar Grgec in znani zbiratelj samorastniške umetnosti Gerhard Ledić ter začela širiti glas o izjemni kiparski samorastnici. Po tistem so se njene razstave po Hrvaški kar vrstile. Leta 1972 ji je Galerija Biškupić in Kutter (Biškupić je današnji hrvaški minister za kulturo) odprla vrata v tujino. Predstavila se je v Mančestru v okviru razstave Naivne umetnosti Jugooslavije. Sledile so razstave v Gradcu, na Dunaju, Železnem, Parizu in Italiji. (Novi odmev št. 21, Preteklost v sedanosti, str. 20.)

VILIM BIZJAK (1892-1957)

Pekarnar, tovarnar, dobrotnik. V Zagreb je prišel leta 1923 iz Rogaške Slatine, kjer je leta 1919 kupil pekarno in poleg kruha začel izdelovati prepečenec, kekse in vafle. V Zagrebu je hitro napre-

doval in pred 2. svetovno vojno je bila njegova tovarna že največja te vrste na Balkanu. Leta 1939, ko je bila na vrhuncu, je zaposloval od 250 do 400 delavcev in 20 do 25 uslužbencev, med njimi največ iz Slovenije. To je bilo pravzaprav slovensko podjetje. Med 2. svetovno vojno je tovarna nemoteno delala, zaradi česar so jo po vojni tudi konfiscirali. Dejavnost je prevzelo novo državno podjetje Kraš, ki je proizvajalo tudi čokolado in bonbone nekdanjih tovarn Union in Mirim. Vilim Bizjak je bil zelo dejaven v Narodni knjižnici in čitalnici. V obdobju NDH, ko je bilo delovanje društva prepovedano, je rešil knjižnico in sam plačeval najamnino za društvene prostore. Tako je omogočil, da je društvo, iz katerega je nastal Slovenski dom, po vojni vnovič zaživelo. (Novi odmev št. 3, Preteklost v sedanjosti, str. 15.)

**IVAN JANEZ SNOJ
(1923-1964)**

Diplomiral je na Višji šoli za fizično kulturo v Zagrebu. Najprej je poučeval na srednji šoli. Specializiral se je za roketmet in kmalu so ga poimenovali Rokometni Janez. Kot selektor in trener državne rokometne reprezentance je šestkrat sodeloval na Olimpijskih igrah. Kot športni novinar je v različnih časopisih objavil več kot 700 prispevkov o rokometu. Predaval je znanim trenerjem na Norveškem, Švedskem, v Izraelu in na Japonskem. (Novi odmev št. 17, Preteklost v sedanjosti, str. 16.)

**FRAN KOGOJ
(1894-1983)**

Bil je profesor Medicinske fakultete v Zagrebu. Štirikrat njen dekan in petkrat prodekan. Bil je član Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti, pet let tudi njen podpredsednik in

štiri leta tajnik njenega oddelka za medicinske znanosti. Predaval je v več kot 50 evropskih in ameriških mestih. Bil je dopisni član slovenske, srbske, bosensko-hercegovske, baselske, dunajske in newyorške akademije, dopisni član 28 znanstvenih dermatoloških društev in častni doktor na štirih univezah. Bil je eden od ustanoviteljev in častni član (NAKIČ-a) našega društva (Novi odmev št. 2, Preteklost v sedanjosti, str. 17.)

**MATIJA MALEŠIČ
(veleposlanik v letih
1991-1998)**

Je že res, da sta Slovenija in Hrvaška dve samostojni državi, ki ju loči državna meja, vendar to samo po sebi ne bi smelo v odnose vnašati le nekaj slabega. Prizadevati bi si morali za novo kvaliteto v odnosih in izkoristiti možnost, da se popolnoma samostojno, brez kakršnega koli pokroviteljstva od zunaj, sporazumemo o vseh pomembnih zadevah. Da - z eno besedo - sami določimo natančna pravila igre. (Novi odmev št. 1, Pogovarjali smo se, str. 7.)

**BOŠTJAN KOVAČIČ
(veleposlanik v letih
1998-2002)**

Hočemo evropske odnose med Slovenijo in Hrvaško (...) Zaostrovanje odnosov med dvema evropsko usmerjenima sosednjima državama, ki sta bili tako v skupni državi kot ob njenem razpadu zaveznici, bi bilo nezrelo in bi škodilo ne samo obema državama, ampak celo razmeram v regiji. Vsekakor pa jasnejšega izražanja stališč in argumentov ne bi ocenjeval kot zaostravanje. (Novi odmev št. 5, Pogovarjali smo se, str. 12.)

**ANDREJ PETER BEKEŠ
(veleposlanik v letih
2002-2005)**

Moja glavna vloga je naprej vloga predstavnika Slovenije in njenih interesov, tudi obrambenih.

To se da na najboljši način početi tako, da se maksimalno spoštujemo razmere in tudi interesi Republike Hrvaške. Dobro urejeni odnosi so po mojem prepričanju samo tisti, ki upoštevajo interese in razmere v obeh partnerskih sosednjih državah. To ni samo moje stališče, ampak tudi stališče sedanje vladne koalicije in parlamentarne večine v Sloveniji. S Hrvaško je edino pametno graditi dobre prijateljske odnose v smeri strateškega partnerstva. (Novi odmev št. 18, Pogovarjali smo se, str. 12.)

**MILAN OROŽEN ADAMIČ
(veleposlanik od leta 2005)**

Želja Slovenije je, da se vsa odprta vprašanja čimprej rešijo. Za to mora obstajati volja na obeh straneh in lahko vam zagotovim, da si Slovenija prizadeva, da se odprta vprašanja, ki po nepotrebem obremenjujejo naše odnose, rešijo. Ob tem je pomembno poudariti, da državi na večini področij odlično sodelujeta (kultura, znanost, šport, izmenjava izkušenj), kar je javnosti manj znano. Menim, da je čas pogajanj Hrvaške z EU primeren trenutek, da se odprte stvari uredijo. Potrebno je gledati naprej in se dogovarjati, kako bi lahko v prihodnje še bolje sodelovali in kako bi lahko skupaj nekaj dosegli. Gre za to, ne kaj bi drug drugemu storili, temveč kaj bi skupaj ustvarili. Upam, da se bomo v naslednjih letih dogovorili o skupnem sodelovanju v okviru EU. (Novi odmev št. 28, Pogovarjali smo se, str. 17.)

**PREDSTAVNIKI
SLOVENSKEGA
GOSPODARSTVA**

Skozi pogovore smo spoznali naslednja podjetja: Gorenje Zagreb (direktorja Igor Meh in Janez Živko), Lek kozmetiko Zagreb (direktor Viljem Šrajter), Sava Tires (direktorica Dragica Bušić), Merkur International (direktor Bojan Vidmar), Krko Farmo (direktor Želimir

Pisali smo

Pavičić), Palomo (vodja zagrebškega predstavništva Ivan Puntijar), MIP Zagreb (direktor Boris Šrčbec), Muro (direktorica Lidija Žderić), Lisco Zagreb (direktorica Barbara Kuhar), Polzelo Zagreb (direktorica Doroteja Čurik), Gorenje Split (direktor in častni konzul Republike Slovenije v Splitu Branko Vrščaj), Perutnino Ptuj (generalni direktor dr. Roman Glaser), Prevent (generalni direktor Jože Kozmus), Mercator H (predsednik uprave Petar Ivanović), Petrol Hrvaška (predsednik uprave Igor Meh), Triglav osiguranje (članica uprave Željka Podobnik). Lipa Ajdovščina (direktor Peter Šiler), Chromos (predstavnik večinskega lastnika Heliosa v upravi Aleš Skok), Hyundai - auto Zagreb (direktor podjetja Boris Antolović), Sava Trade (direktor Mladen Puljek), Eko-Monitor (direktor Silvester Kmetič).

JOSIP BOBI MAROTTI (rojen l. 1922)

V Mariboru je prvič zaigral na odru kot amater. V Zagrebu je končal igralsko šolo pri dr. Gaveli, dramski govor pa pri velikem igralcu Dubravku Dujšinu. V slovenščini kot svojem maternem jeziku je prvič zaigral v tujini, v Tržaškem gledališču. Njegovo poklicno življenje je potekalo na različnih odrih: HNK Zagreb, dve leti Partizansko gledališče, pa spet HNK Zagreb, v letih 1946-49 gledališče na Reki, pa spet HNK in od leta 1953 Zagrebško dramsko gledališče; bil je eden od njegovih ustanoviteljev, v njem je dočakal upokožitev in igral tudi še po odhodu v pokoj. Kot upokojenec redno sodeluje v dramski skupini Histrion. Njegovih vlog na gledališkem odru, na filmu, radiu in televiziji skoraj ni mogoče prešteti. 20 let je bil profesor na zagrebški Akademiji dramskih umetnosti. (Novi odmev št. 3, Pogovarjali smo se, str. 13.)

PRERAD DETIČEK (rojen l. 1931)

Na zagrebški Glasbeni akademiji je diplomiral kot prvi hornist leta 1959. Sledila je specializacija v Parizu. Bil je član številnih orkestrrov: Zagrebške filharmonije, Simfoničnega orkestrta HRT, Komornega orkestra HRT, Orkestra jugoslovanske radiodifuzije, Orkestra zagrebške Opere in pihalnega kvarteta. Kot solist je nastopal s filharmonijo v Zagrebu, Mariboru, Subotici in Ljubljani. Igral je s simfoničnimi in komornimi orkestri iz Zagreba in Goettingena ter z Zagrebškimi solisti. Kot solist, komorni in orkestralni umetnik je nastopal v večini evropskih držav in v ZDA. Bil je profesor za rog in komorno glasbo na Glasbeni akademiji v Zagrebu in Sarajevu. Dvakrat je bil prodekan in dvakrat dekan zagrebške Glasbene akademije. Še vedno je njen zunanji sodelavec. Bil je član različnih nacionalnih žirij in mednarodnih žirij v Bad Harzburgu in Ženevi. (Novi odmev št. 7, Pogovarjali smo se, str. 11.)

VASILIJE JOSIP JORDAN (rojen l. 1934)

Končal je zagrebško Akademijo likovnih umetnosti v razredu profesorja Ljuba Babića, Krsta Hegeđušića in Vjekoslava Paraća. Trideset let pozneje je sam postal profesor in dekan na isti Akademiji. Bil je profesor na oddelku Hrvaške akademije likovne umetnosti na Širokem brijegu v Bosni in Hercegovini. Prvič je samostojno razstavljaval v zagrebški Mestni galeriji, pozneje pa tudi drugod po Hrvaškem, v Sloveniji, po Evropi in tudi Aziji in Ameriki. Kot hrvaški slikar je uvrščen v Strnjeno zgodovino svetovnega nadrealizma avtorja Patricka Walberga. Ukvarja se tudi z risbo in grafiko. (Novi odmev št. 2, Pogovarjali smo se, str. 15.)

SILVESTER KMETIČ (rojen l.)

Sam se je uveljavil na hrvaškem podjetniškem prizorišču. Vodi podjetja Eko-Monitor in predstavništvo Agfa dokumentacijskih sistemov. Ukvarja se s projektiranjem, uvažanjem in servisiranjem dokumentacijskih sistemov za procesiranje in arhiviranje velikega obsega dokumentacije. Krog ponudnikov te dejavnosti je zelo majhen. Agfa ima dolgoletno tradicijo mikrofilma. Eko-Monitor deluje v celotni Jugovzhodni Evropi, od Ljubljane do Tirane. (Novi odmev št. 23, Pogovarjali smo se, str. 15.)

OLGA ŠIKOVEC LUNCER (rojena l. 1933)

Obiskovala je srednjo ekonomsko šolo v Celju in opravila tečaj za telovadno vaditeljico. Kot atletinja je za državno reprezentanco nastopila 30-krat, 15-krat je bila prvakinja Jugoslavije. Postavila je 17 državnih rekordov. Z rezultatom 11,7 sekunde v teku na 100 metrov in 24,2 sekunde na 200 metrov je bila leta 1961 uvrščena med 20 najhitrejših atletinj na svetu. Sodelovala je na olimpijskih igrah v Rimu ter evropskih prvenstvih v Stockholmu in Beogradu. Nastopala je za Slovenijo in Hrvaško. (Novi odmev št. 11, Pogovarjali smo se, str. 12.)

Dr. STANISLAV PAVLIN (rojen l. 1949)

Je profesor na Fakulteti prometnih znanosti zagrebške Univerze. Kot profesor gostuje na Fakulteti za pomorstvo in promet v Portorožu in Fakulteti za promet in komunikacije v Sarajevu. Je strokovnjak za letalski promet. Posebej ga zanimajo letališča na Hrvaškem in tudi v Sloveniji (Portorož, Brnik). Bil je svetovalec za razvoj letališč v Sarajevu, Skopju, Rigi, Ekaterinburgu, Kemeru... (Novi odmev št. 25, Pogovarjali smo se, str. 17.)

ŠE NA MNOGA LETA, NOVI ODMEV - MOJE NAJLJUBŠE ČTIVO!

Anton Lah:

Novi odmev je čtivo, ki mi pomaga obnavljati materni jezik, saj že zelo dolgo živim v Zagrebu. Vsaka rubrika je posebna in vse informacije so zelo zanimive. Posebej pomembne se mi zdijo zgodovinske teme, zanima me namreč preteklost od samih začetkov pa do današnjih dni. Vedno mi je bila všeč npr. beseda urednika.

Jasna Kotrle:

Vsaka informacija v Novem odmevu je pomembna. Zanima me vse, kar se dogaja v Sloveniji, odnosi med Slovenijo in Hrvaško, zlasti pa odnos do zamejcev. Najbolj sta mi všeč rubriki Ne pozabimo slovenskih jedi, kjer vedno najdem kakšen dober recept, in seveda Preteklost v sedanjosti, kjer vedno zvem tudi za kakšno novo zgodbo iz pestre zgodovine Slovenije.

Cveta Matko:

Novi odmev bralcem zagotavlja novice o dogodkih v obeh državah, z njim spoznavamo zgodovino Slovenije in njene lepote. Z branjem obnavljamo slovenski jezik in s tem našo pripadnost naši stari domovini, čeprav smo na Hrvaškem že dolgo časa in smo tukaj pognali korenine. Zelo rada berem rubriko Preteklost v sedanjosti, ker se tako povezujem s svojo prelepo domovino in obenem prebujam spomine. Rubrika je pomembna

tudi zato, ker mlajše generacije seznanja s prebogato zgodovino Slovenije in Slovencev, ki so živeli in ustvarjali na Hrvaškem.

Majda Pisternik:

Novi odmev je zame zelo pomemben, v njem lahko berem v domači besedi in si preberem marsikatero zanimivo temo. Všeč mi je, da imamo časopis, ki spremlja prav naše delovanje in dogodke pri nas. Najraje berem rubriko Preteklost v sedanjosti, Pregovori so zaklad človeške modrosti, Ustvarjalnico...

Hedvika Čeranić:

Novi odmev mi zelo veliko pomeni, saj je edini časopis, namenjen prav zagrebških Slovencev. Veseli me, ker lahko berem prispevke v slovensščini in tako ohranjam stik z jezikom. Težko bi izbrala rubriko, ki mi je najbolj všeč, berem vse po vrsti, morda najraje Preteklost v sedanjosti, Ne pozabimo slovenskih jedi...

Franc Strašek:

Pri nastajanju Novega odmeva sodelujem od samega začetka pred desetimi leti. Svoje prve korake je naredil v času, ko je shodila tudi slovenska skupnost na Hrvaškem. Želeli smo se uveljaviti na Hrvaškem in v matični državi Sloveniji, s skupnimi močmi smo se borili in dosegli, da so nas priznali kot avtohtono manjšino v obmejnem območju

Hrvaške in Slovenije, naše prijatelje iz Dalmacije pa kot Slovence po svetu. Po dolgih letih nam je uspelo uresničiti vse načrte, spoštujeta nas obe državi, smo priznana nacionalna manjšina na Hrvaškem in imamo odlično urejene odnose z matično državo. Prizadevanja slovenske skupnosti na Hrvaškem pa bi brezkone ostala skrita in v temi, če ne bi bilo Novega odmeva, v katerem smo redno poročali o naših ciljih in dosežkih. Zanima me vse, kar objavi Novi odmev, berem vse po vrsti, najraje pa rubriko Preteklost v sedanjosti in pregled političnih dogodkov.

Polona Jurinić:

Od rojstva Novega odmeva z veseljem pišem prispevke za rubriko Kulturna obzorja. Redno in rada obiskujem kulturne dogodke, mislim pa, da enako velja le za manjše število članov Slovenskega doma. Želim si, da bi moje poročanje in vsi prispevki s področja kulture v Novem odmevu spodbudili tudi ostale in da bi med bralci vzbudili čim večje zanimanje za kulturo. Novi odmev je zelo pomemben tudi zato, ker ima arhivsko vrednost; v njem so shranjeni zapisi o vseh pomembnih dogodkih minulega desetletja in so zaklad znanja za bodočo generacijo. Kot bralko Novega odmeva me poleg kulture posebej privlači rubrik Preteklost v sedanjosti. Za

prihodnost si želim, da bi v Novem odmevu objavljalo čim več ljudi in da bi na straneh našega časopisa svoje vtise in izkušnje z nami delili tudi posamezniki, ki tega doslej še niso počeli.

Ivica Kunej:

Novi odmev je zame še en dokaz, kaj vse je mogoče uresničiti, če so ljudje pridni in složni. Novi odmev je že zdavnaj prestopil vrata Slovenskega doma in je v desetih letih postal osrednji časopis ne le za zagrebške Slovence, temveč tudi ostale Slovence na Hrvaškem. Moje najbolj priljubljene strani Novega odmeva so posvečene kulturi, zanimajo pa me tudi prispevki o drugih slovenskih društvih ter rubrika Preteklost v sedanjosti.

Silvin Jerman:

Pomen Novega odmeva je morda najbolje povzel prvi slovenski veleposlanik na Hrvaškem Matija Malešič, ki je za drugo številko glasila povedal: "Izid Novega odmeva je nadvse slovesen dogodek. V časopisu so me navdušili kratki prispevki, opisi zgodovinskih in aktualnih dogodkov. Novemu odmevu želim čim več čim boljših odmevov in da bi izhajal kar se le da redno in dolgo." Ob slovesni obletnici, 10-letnici izhajanja in izidu 30. številke, Novemu odmevu želim, da bi se mu tudi v prihodnje uresničile vse

Anketa

prej naštete dobre želje! V našem glasilu rad berem vse po vrsti, najbolj pa me pritegnejo rubrike Ali ste vedeli, Ustvarjalnica, Zdrav duh v zdravem telesu in nezgrešljive humoreske Irene Hribar.

Matea Hotujac:

Zame je Novi odmev pravi zaklad znanja in neskončen vir zelo zelo zanimivih zgodb in pričevanj iz življenja Slovencev v Zagrebu in na Hrvaškem. Prav na straneh Novega odmeva sem izvedela največ o neprecenljivih dosežkih, ki so jih zapustili Slovenci na Hrvaškem. Letos sem imela izredno čast, da so me sprejeli v uredništvo Novega odmeva in sem za to zaupanje zelo hvaležna vsem kolegom iz uredništva. Upam, da bom s svojimi prispevki in pomočjo pri ustvarjanju Novega odmeva k branju pritegnila tudi mlajše generacije, jih spodbudila, da prebrskajo naš časopis in s tem začnejo neverjetno potovanje skozi pravo zgodovino. Zanimajo me vse rubrike, praviloma pa najprej preberem Preteklost v sedanjosti, stare slovenske pregovore ter praktične nasvete iz kulinarike.

Darko Šonc:

Ko si od ideje, nastajanja prve številke in do današnje, 30. številke ves čas zraven, in ko z istimi ljudmi toliko let sodeluješ pri nastajanju glasila, kakršen je Novi odmev, te z njim povežejo posebna čustva. Kakor pred izidom prve številke, tudi danes, ko imam že deset

let izkušenj, vsako novo številko vzamem v roke z občutkom velike treme in strahu - Nam je uspelo? Je vse, kot mora biti? Ta strah je breme, ki ga nosimo vsi člani uredništva od številke do številke. Ko se strah spremeni v prijeten občutek zadovoljstva, da smo zopet uspešno dokončali delo, dobim zagon in že začnem razmišljati o naslednji številki. In tako naprej...

Miroslava Maria Bahun:

Čas gre hitro in kar težko je verjeti, da z Novim odmevom živimo celo desetletje. Z njim je eno samo veselje, včasih pa vendar tudi nekaj skrbi, tako kot pri človeku. Z vsako novo številko pridejo nove skrbi. Enake in različne. Novi odmev mi pomeni pravi odmev novic, informacij, dogajanj ...

Vse je zanimivo. Že ko prepisujem prispevke, se spomnim, kako je bilo, in vidim, kako so dogodki odmevali. Ker z Novim odmevom kar nekako živim, lahko rečem, da mi je všeč prav vsak prispevek. Če pa že moram izbirati, mi je najljubša rubrika Kulturna obzorja, morda bi lahko prišela še Ne pozabimo slovenskih jedi. Ko besedila, ki jih sama napišem ali jih prepisujem, zaživijo na straneh časopisa, lepo oblikovana in urejena, se počutim, kot bi slavila tudi sama. Vsaka številka - novo rojstvo, nov rojstni dan. Odmevček, želim ti vse najboljše za 30. rojstni dan!

Pisali smo

DESET LET ZDRAVEGA DUHA V ZDRAVEM TELESU

Oče sodobnega športa Pier de Coubertain je najbolje povzel moto vsakega športnika «Pomembno je sodelovati in ne zmagati!» In res se posameznik skozi šport zgradi v zdravo močno osebo. Šport se razume v vseh jezikih in ne pozna meja, jezik športa je potrpežljivost, vztrajnost in spoštovanje do sotekmovalca.

Slovenski športniki na Hrvaškem so veliko prispevali k hrvaškemu in slovenskemu športu, nikoli se jih ni gledalo le kot ali Slovence ali Hrvate. Bili so naši športniki, borili so se za naše barve. Veselimo se vseh njihovih uspehov.

Za razvoj zagrebškega športa je zagotovo najbolj zaslužen Franjo Bučar. Sicer pa so se Slovenci uveljavili v številnih športih, od atletike do hokeja na ledu. O njih smo poročali v vseh številkah Novega odmeva. Včasih v rubrikah Pogovarjali smo se in Preteklost v sedanjosti, največkrat pa v rubriki Zdrav duh v zdravem telesu. Nekaj znamenitih športnikov omenjamo tudi v naši jubilajni številki.

Josip Jože Kotnik je pustil sledi ne le v zagrebškem, temveč tudi v hrvaškem športu. V teku na 500 in 1500 metrov je bil večkratni državni prvak in rekorder. Bil je član zagrebškega športnega društva Concordija. Avgust Prosenik je bil kolesar. Leta 1932 se je včlanil v zagrebški «Hrvatski klub biciklista Zagreb 1887». Sodeloval je na olimpijskih igrah v Berlinu (1936) in Londonu (1948). Največji uspeh je dosegel leta 1948, ko je zmagal na prvi Tekmi miru od Varšave do Prage; proga je bila dolga 1100 kilometrov. Lea Habunek je bila odlična teniška igralka, pozneje pa je dolga leta sodelovala pri pripravah mednarodnih teniških turnirjev. Bila je članica Slovenskega doma. V nogometu so se zapisali Belak, Rakar, Vidmar in Kogoj, vsi člani zagrebške Concordije. Bogo Grilc iz Karlovca je bil pojem uspešnega skakalca v vodo, 14-krat je bil prvak Jugoslavije v skakanju z deske in stolpa. Zanj je arhitekt in graditelj Planice inž. Stanko Bloudek v Karlovcu zgradil 10 metrov visok lesen skakalni stolp ob Korani. Žarko Dolinar je bil eden najboljših športnikov, kar jih je imela Hrvaška. V namiznem tenisu v paru je bil svetovni prvak skupaj z Vilimom Haranganom, kot posameznik pa je bil 3. na svetu. Brata Rataj sta zaznamovala hrvaški hokej, Ivan Janez Snoj rokomet. Zgodbo o znanih slovenskih športnikih pa zaokroža izjemna atletinja, olimpijka Olga Šikovec Luncer.

Silvin Jerman in Matea Hotujac

DRAGOTIN DRAGO PASSEK: PRAVNIK, SKLADATELJ, PREVAJALEC

Do prvih not – Dragotin Passek se je rodil 18. decembra leta 1917 v Vrhopolju pri Vipavi. Njegov oče je bil hrvaškega porekla, mati je bila Slovenka. Počutil se je kot Slovenec in se je tako tudi javno predstavljal in tudi dokazoval z aktivnim sodelovanjem v karlovškem slovenskem društvu Slovenski dom Triglav.

V Karlovcu je končal gimnazijo, v Zagrebu pa Pravno fakulteto. Po diplomi se je zaposlil na karlovškem sodišču kot sodnik. To delo je opravljal vse do upokojitve.

Vedno je imel veliko smisla za glasbo in je vzporedno z gimnazijo obiskoval karlovško Srednjo glasbeno šolo. Skladateljstva se je učil pri Rudolfu Tacliku (1854-1942), hrvaškem skladatelju cerkvene glasbe, zborovskih in solo pesmi. Da bi se izpopolnil za skladateljstvo, se je pri Tacliku učil ne samo v šoli, temveč tudi zasebno, vse do Taclikove smrti. Prve note je Passek zabeležil v času narodnoosvobodilne vojne, ko je med drugim pisal za partizanske zборе.

Glasba ni bila samo konjiček – Po koncu druge svetovne vojne se je poklicno posvetil sodniškemu delu, ob tem pa se je leta 1946 začel resno ukvarjati s skladateljstvom. Skladal je zborovske skladbe za karlovške pevske zборе ter skladbe za solo petje – samospetje in za klavir. Ustvarjal je tudi komorno glasbo. Napisal je pet kantat in dva opusa za godalni kvartet. Njegovo delo za harfo je izvedla znana zagrebška harfistka Rajka Dobranič-Mazoni. Ob 15. obletnici ustanovitve AVNOJ-a leta 1958 so Karlovški mestni simfonični orkester, karlovški pevski zbori in vokalni solisti izvedli kantato Radost na besedilo Vladimirja Nazorja. Njegove skladbe so veliko uspeha doživele tudi v širšem prostoru, ne le na karlovškem območju. Leta 1977 je prejel drugo nagrado strokovnega ocenjevalnega odbora na Festivalu kajkavske popevke. Leta 1979 je na istem festivalu zabavne glasbe prejel nagrado Večernjega lista Srebrna tamburica. Leta 1986 je dobil prvo nagrado tega festivala v kategoriji koncertnih pesmi. V letih 1980, 1981 in 1982 so njegove skladbe izvajali na Dnevih hrvaške glasbe. Prejel je tudi številne nagrade in priznanja karlovških kulturnih organizacij in podjetij ter Društva skladatelja Hrvaške, katerega član

je bil. Deloval je tudi v društvenih telesih. Leta 1982 je Zveza skladateljev Jugoslavije izdala knjigo "Muzika i muzičari u NOR". V njej je opisano tudi glasbeno ustvarjalno delo Dragotina Passka. Od leta 1977 so njegove skladbe izhajale v tiskani obliki.

Tednji predsednik Društva skladateljev, recenzent in skladatelj prof. Adalbert Marković je o Passeku pisal takole: "Njegove številne zborovske pesmi in solo pesmi – samospetje so zaradi melodičnosti postale dostopne tako za izvajalce kakor za poslušalce, zato je pričakovati, da bodo zelo dobro sprejete. Vsekakor po žanru in maniri pomenijo obogatitev naše pevske literature in zato so vredne objave v tiskani obliki. Tako bi postale dostopne velikem številu izvajalcev in velikem številu poslušalcev."

Passek je deloval tudi kot dirigent in se ukvarjal z glasbeno publicistiko. Pisal je kritike in urejeval glasbeno rubriko v časopisu Književnega kluba Karlovec. Ob 30-letnici javnega glasbenega delovanja so mu Karlovčani pripravili jubilejni koncert.

Prevajalska zapuščina – Dobro znanje angleškega, francoskega in nemškega jezika, izkušnje s skladateljsko publicistiko in ljubezni do književnosti so ga privedli na pot prevajalstva. Dediščino svoje prevajalske dejavnosti je podaril Mestni knjižnici Ivana Gorana Kovačića v Karlovcu. Zapuščina obsega črtice, novele, bajke, dramska dela in romane. Zastopani so bili manj znani in v svetovni literaturi znani pisatelji. Iz angleščine, na primer, je prevedel Tri novele Charlesa Dickensa, dva zvezka Shakespearjevih gledaliških del (Kralj Lear, Machbeth, Sen kresne noči, Romeo in Julija), Belega očnjaka Jacka Londona. Iz francoščine je prevedel Damo s kamelijami Aleksandra Dumasa, iz nemščine pa dve pravljici Vitez z labodom (Lohengrin) in Wilhem Tell iz knjig z naslovom Iz carstva nemških bajk, Osvobajanje Švice, podatke o življenju in delu norveškega skladatelja Edvarda Griega.

Drago, kakor smo ga klicali, je bil vzoren soprog, naklonjen družinskem življenju. Bil je vsestransko dejaven v glasbenem življenju na lokalni in republiški ravni. Skromno je zapustil svoj Karlovec 23. avgusta leta 2004.

Silvin Jerman

TEDEN HRVATOV IZ SLOVENIJE

Pod pokroviteljstvom hrvaškega predsednika Stjepana Mesića je v Zagrebu od 25. do 29. septembra potekal teden Hrvatov iz Slovenije.

Na uvodni slovesnosti v prostorih Hrvaške izseljenske matice sta udeležence pozdravila ravnateljica Matice Katarina Fuček in predsednik Zveze hrvaških društev v Sloveniji Ivo Garić.

Ob tej priložnosti so odprli dve razstavi. Na razstavi z naslovom "Sadašnji i prijašnji" se je s karikaturami znanih posameznikov iz javnega življenja Hrvaške, Slovenije in sveta predstavil arhitekt Darko Šarac, (rojen leta 1935 v Varaždinu). Sledila je otvoritev razstave slik Silva Majkusa. Umetnik se je rodil leta 1933 v Majkusu v občini Poreč. Izšolal se je za fotografa. Živi in slika (slikarstvo ga je navduševalo že v mladosti) v Portorožu, kjer se ukvarja s sadjarstvom.

Za glasbeni program so poskrbeli člani Kulturnega društva Međimurje iz Ljubljane, in sicer mešani pevski zbor «Kat ruže» pod vodstvom Emila Kovačića in tambu-

raški zbor «Đilkuši» pod vodstvom Josipa Lileka.

26. septembra je bil v Hrvaški izseljenski matici forum hrvaških manjšin – strokovno zborovanje o statusu in problematiki hrvaških manjšinskih skupin v Evropi. Večerni program sta v Lutkovnem gledališču pripravili kulturni društvi iz Ljubljane in Velenja.

27. septembra je bila v Društvu hrvaških književnikov predstavitev pesniških zbirk Antonije Baksa Srnel, ki se je rodila leta 1945 pri Čakovcu, že štirideset let pa živi v okolici Ljubljane. 28. septembra je v Lutkovnem gledališču nastopil ansambel Komušina iz Škofje Loke.

29. septembra je v Hrvaški izseljenski matici potekala tribuna z naslovom Hrvati v Sloveniji – včeraj, danes. Pogovor je vodila mag. Mirjana Domini, predavala je dr. Vera Kržišnik-Bukić. V Sloveniji po zadnjem popisu prebivalstva živi 50 tisoč Hrvatov, ki so dobro integrirani v slovensko družbo. Svojo narodno identiteto razvijajo z delovanjem v dvanajstih kulturnih društvih, ki so povezana v Zvezo hrvaških društev. Večina društev izdaja svoja glasila, kmalu naj bi začelo izhajati tudi glasilo zveze z naslovom «Korijeni». Časopis bo izhajal dvakrat na leto ob podpori slovenskega ministrstva za kulturo.

Polona Jurinić

SPOMINSKA PLOŠČA

ALOJZIJU STEPINCU NA KREDARICI

Kardinal Alojzij Stepinac je edini blaženi, ki se je povzpел na vrh Triglava. To se je zgodilo 3. avgusta leta 1936. Med 2. svetovno vojno je pomagal izgnanim Slovincem, med njimi duhovnikom Mariborske škofije, kar ga uvršča med največje dobrotnike slovenskega naroda in

katoliške cerkve med Slovenci.

Na Teološki fakulteti v Ljubljani je 18. januarja leta 1999 potekala okrogla miza z naslovom Časi svetnikov, na kateri sta dr. Marjan Turnšek iz Maribora in dr. Juraj Batelja iz Zagreba predstavila nova blažena Antona Martina Slomška in

Alojzija Stepinca. Takrat se je porodila zamisel o postavitvi spominske plošče blaženemu kardinalu Stepincu na Triglavu. V atriju frančiškanskega samostana v Ljubljani so 14. decembra leta 2003 pripravili razstavo z naslovom Svetnik s Triglava. Na ogled so bile fotografije, dokumenti in članki, ki govorijo o Stepinčevem odnosu do Slovenije in Slovencev.

5. avgusta letos sta na Kredarici pod vrhom Triglavom mariborski škof dr. Anton Stres in pomožni zagrebški škof Vlado Koršić na maši posvetila kapelico Marije snežne in spominsko ploščo v spomin na 70. obletnico Stepinčevega vzpona na Triglav.

Zamisel o postavitvi spominske plošče je bila uresničevana v sodelovanju z župnikom iz Dovja Francem Urbanijo in projektantom kapele dr. Jožetom Marinkom. Na posvetitvi spominske plošče je bilo kljub slabemu vremenu tudi okoli petdeset zagrebških planincev. Slovenske javnost je bila do pobude žal precej zadržana.

Polona Jurinić

REPORTAŽA

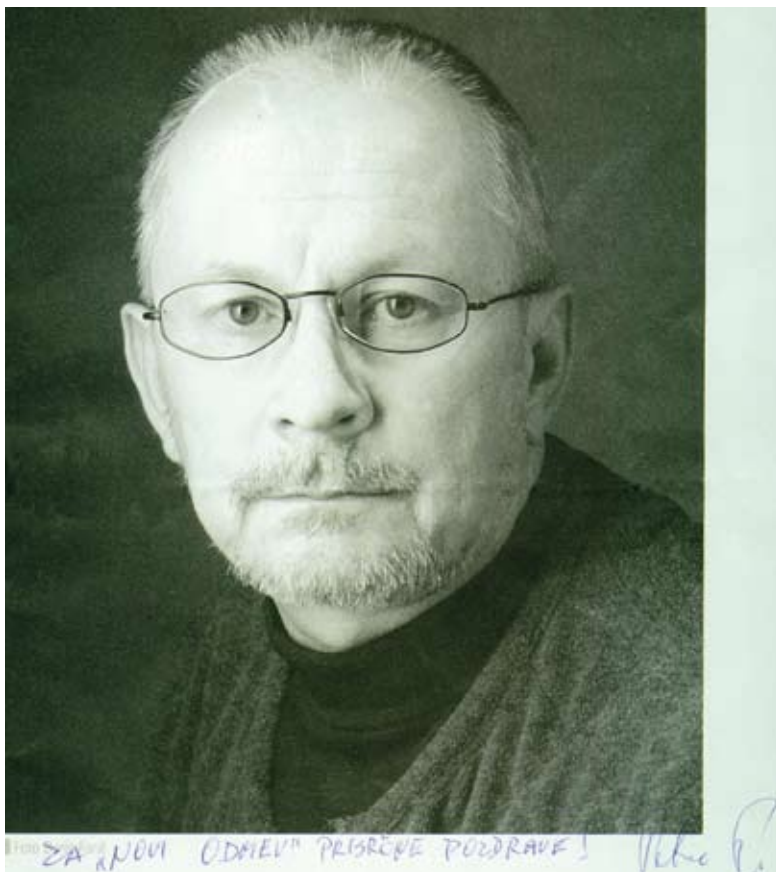
Z 41. BORŠTNIKOVEGA SREČANJA

Maribor, 13. – 25. oktober 2006

Maribor je te dni spet zaživel iz Borštnikom pod obnebjem nesporne lepote. Ozrmo se okrog sebe: bogovi vse dni borštnikovanja mesto pod Pohorjem zasipljejo z darovi prelepe sončne jeseni, pod kristalno nebesno modrino se holmci in gorice odevajo v zlato preobleko. Koliko lepote pa je obiskovalec deležen šele, ko se poda v notranjost Talijinega hrama in se po zatemnitvi luči prepusti skrivnostnem čaru odrske utvare, ki zasije vanj vsakič, ko se dvigne zavesa. Z bobni, fanfarami in nagovorom mariborskega župana Borisa Soviča, še prej pa s strokovno prireditvijo, kakršna se za najiminitnejši slovenski gledališki festival spodobi – otvoritvijo rastave o Mariji Veri (razstavo in film smo

si ogledali že v našem domu), se je začelo 41. Borštnikovo srečanje. Pred prvo tekmovalno predstavo sta na oder stopila predsednik sveta Borštnikovega srečanja Tone Partljič in slavnosni govornik, minister za kulturo dr. Vasko Simoniti ter pozdravila vse, ki sodelujejo na festivalu. Na srečanju se je zvrstilo deset tekmovalnih predstav po izboru selektorja Mateja Bogataja, ki na presenečenje in razočaranje največjih gledaliških inštitucij v

tekmovalni program ni uvrstil največjih gledaliških predstav. Selektor si je ogledal 90 prijavljenih predstav in ocenil, da so večjo dovršenost pokazale manjše, bolj komorne predstave. Prevladala so režiserka imena, ki smo jih že videli v prejšnjih letih, predvsem mlajši režiserji in režiserke. Letošnja selekcija je pokazala svojevrsten prerez časa, prostora in družbe znotraj katerih živimo (liki tujcev, prišlekov in emigrantov, torej dislociranih in razseljenih oseb, ki so na lovu za identiteto). In kakšne so nagrade, ki jih je podelila strokovna žirija v

sestavi Petra Pogorevc (predsednica), Majda Križaj, Aleksandar Milosavljević, Rok Vevar in Iva Zupančič? Velika nagrada Borštnikovega srečanja za najboljšo uprizoritev je pripadla predstavi *Fragile* mlade avtorice Tene Štivičič v režiji Matjaža Pograjca in izvedbi Slovenskega mladinskega gledališča. Nagrada za najboljšo režijo je soglasno pripadla Jerneju Lorenčiju za predstavo *Ep o Gilgamešu* v izvedbi Slovenskega mladinskega

gledališča. Nagrado Dominika Smoleta za dramsko besedilo je prejela Ana Lasić za dramo *Za zdaj nikjer* v izvedbi SNG Mala drama, Ljubljana. Nagrade za druge dosežke so dobili: Branko Hojnik za scenografijo, Belinda Škarica za kostumografijo in Mitja Vrhovnik Smrekar za glazbo. Nagrado za mlado izgralko je prejela Vanja Plut za vlogo Irene v predstavi *Bolezen mladosti* (izredna predstava v celoti). Pet enakovrednih igralskih nagrad: Barbara Cerar, Janja Majzelj, Nataša Matjašec, Radko Polič, Marinka Štern. Nagrado za estetski

preboj je žirija soglasno prisodila Ivici Buljanu za režijo predstave *Ena in druga*. In končno, najvišje priznanje, Borštnikov prstan za življensko delo, je žirija v sestavi Mojca Kreft, Bine Matoh in Tone Partljič podelila Petru Ternovšku, igralcu Drame SNG Maribor. Od začetka 70 let prejšnjega stoletja je na matičnem odru izoblikoval vrsto najbolj markantnih likov iz domače in tuje gledališke literature. Nastopil je tudi v nekaj celovečernih filmih (*Let mrtve ptice*, *Moj ata socialistični kulak*, *Ljubezen nam je vsem v pogubo...*) ter v več TV-filmih in nadaljevankah. Za gledališko ustvarjanje je

med drugim prejel nagrado Prešernovega sklada (1983), Linhartov prstan, Glazterjevo listino.

Tako! Nagrade so podeljene. Da bi vsa ta dogajanja gladko potekala, se je treba vedno znova zelo potruditi, kajti «dežurni kritiki» so vedno na preži. O tem Tone Partljič piše: «So ljudje, ki v vsakem času govorijo o krizi družbe, o krizi morale, krizi vrednot in kajpada o krizi slovenske dramatike, krizi gledališča itd. In tis-

ti, ki iščejo, tudi zmeraj najdejo «kri-
zo». Velikokrat nas zgodovina pouči,
da so bili kdaj časi kriz najbolj plo-
doviti časi. Duhoviti Bernard Shaw
je baje takole odgovoril znanilcem
«kriza teatra» v svojem času: Seve-
da, prav imate, gledališče je v krizi.
Sofokles in Shakespeare sta mrtva,
jaz pa se danes slabo počutim. Ni jih
malo, ki poskušajo reči in so lani že
kričali: Borštnikovo je v krizi. Imajo
prav, Borštnik in Gombač sta mrtva,
jaz pa se danes slabo počutim. Ni
jih malo ki pravijo: v Evropi smo,
hočemo evropski festival. Jaz pa jim
odgovarjam: Seveda. A v Evropi festi-
vali veliko stanejo. Zastonj se mačke
švigajo, piše v Matičku. A odgovar-
jam tudi bolj resno: Ne le v Evropi,
v globalnem svetu smo. V talilnem
loncu. Ravno zato potrebujemo svojo
gledališko «ligo prvakov». Torej festi-
val slovenskih gledališč. Seveda brez
plota.»

In festival je bil slovenski, kaj-
ti slovenska gledališka produkcija
dokazuje precejšnjo vitalnost, žanr-
sko raznolikost in pestrost avtorskih
gledaliških pristopov. Reportažo
bom končal z duhovito vrstico, ki
jo jo je iz naslovov tekmovalnih
predstav sestavila nadarjena mlada
dramaturginja: «V soju severnega
sija moj oče igra loto, in sicer ob
spremljavi kvarteta, ki nažiga fužin-
ski blues, na katerega poplesujejo
fragilne kobilice. Epsko, ni kaj ...
Ker Gilgameš pravi, da niti ena niti
druga, ampak samo Alica je njegova
bolezen mladosti?»

Nekateri pridejo pokazat svoje
umetniške stvaritve, drugi pridejo
pokazat sebe, tretji pridejo gledat
ene in druge in se zabavajo. In kaj
se zgodi po vsem tem? Zatišje, tema,
nestrpno čakanje na naslednjo jesen
in blagovozni odsev vsega dobrega
na letošnjem festivalu.

Vsem članom našeg doma prir-
čne pozdrave z Borštnika pošiljajo
Maja Weis, Barbara Sušec Michieli,
naš prvi veleposlanik Matija Malešič
in seveda vedno

Vaš **Ivica Kunej**.

KULTURNA DOGAJANJA

13. MEDNARODNI FESTIVAL MALIH SCEN

– Festival, ki je potekal na Reki od
3. do 10. maja, je potrdil visoko kva-
liteto, predvsem po zaslugi direktorja
Nenada Šegvića. Kritiki so pohvalili
Handkejevega Kasparja v izvedbi Slo-
venskega mladinskega gledališča in
v režiji Jake Ivanca. Opazili so pred-
vsem teatralizacijo in jezik (govor kot
osnovni dejavnik pri manipulaciji in
vpliv družbe na oblikovanje zavesti
posameznika). Drama SNG-ja iz Lju-
bljane in kulturno društvo B-51 sta
izvedla Hodnik, avtorja in režiserja
Matjaža Zupančiča. Drama se ukvarja
s fenomenom televizijskih resničnos-
tnih šovov in protagoniste brutalno
pripelje do skrajne meje vzdrljivosti.
Prizorišče je hodnik, ki je edino mes-
to, kjer ni kamer.

GOSTOVANJE SNG-ja IZ NOVE GORICE

– 16. maja se je v ZKM-u predsta-
vilo novogoriško gledališče, in sicer
z glasbeno-odrdskim delom Alica skl-
datelja Artura Anecchina in libretis-
ta Renea de Ceccatyja. Delo je nav-
dahnila knjiga Lewisa Carolla Alica
v čudežni deželi. Igralci niso samo
pevci in govci: njihovo gibanje (zlas-
ti Alide Bevk v vlogi Alice) je bilo
na meji plesa in naravnega gibanja.
Temelj minimalistične scenografije
je bil oder, ki se je manjšal ali večal
s pomočjo premične kulise, zaradi
česar je bila Alica zdaj prevelika, zdaj
premajhna.

THE END??? DENISA KRAŠKOVIČA

– V domu HDLU v Zagrebu so 30.
maja odprli razstavo Denisa Kraško-
vića. Tema razstave so bile kritično
ogrožene rastline in živali Hrvaške in
sveta. Prvo celoto je sestavljalo 530
risb na zidu galerije (grafit na papirju
30 x 30 cm). Druga celota je bil pet-

minutni animirani film z naslovom
Stabat Mater. Tretja celota je bilo inte-
raktivno delo Reši ogroženo gobo. Ta
predimenzionirana igra je sestavljena
iz 34 gob (figur) in 34 žetonov, na
katerih so fotografije ogroženih vrst
gob na Hrvaškem.

TRIO ORLANDO IN MOZART

– Ob 250. obletnici rojstva W.A.
Mozarta je Trio Orlando 23. maja pri-
pravil večer Mozarta v zlati dvorani
Hrvaškega inštituta za zgodovino.
Na programu sta bila 2. klavirski

trio in 1. klavirski kvartet. Nastopili
so violinist Tonko Ninić, pianist Vla-
dimir Krpan in violončelist Andrej
Petrač ter kot gost violist Krešimir
Pustički. Predstavili so tudi drugo
izdajo zgoščenke z Mozartovimi deli,
ki so jo posneli leta 1991, ob petletni-
ci delovanja.

TEDEN SODOBNEGA PLESA

– Na otvoritvi 23. tedna sodobne-
ga plesa (1. do 10. junij) je nastopila
skupina En knap s predstavo Pasians/
Solitaire, ki je nastala v koprodukciji
ljublanskega Cankarjevega doma in
zagrebškega ZKM-a.

DNEVI SATIRE

– 30. dnevi satire so potekali od 3.
do 20. junija v Satiričnem gledališču
Kerempuh. Prireditve se je začela s
predstavo SMG iz Ljubljane, ki je
navdušila že na Marulićevih dnevih:
Fragile! v režiji Matjaža Pograjca.
Besedilo je delo hrvaške avtorice
Tene Stivičić. Drama pripoveduje o
zbirališču balkanskih emigrantov v
megapolisu, Londonu, v razvpitem

Michi's Baru. Njihove usode in življenjske zgodbe se prepletajo smešno, žalostno, tragično in preprosto. Drama SNG-ja iz Maribora je gostovala s predstavo Ti nori tenorji. Publika je zaradi nogometnega prvenstva nenehno gledala na uro, kar je bilo tudi najbolj smešno pri tej predstavi.

ČESTITKE BOBIJU MAROTTIJU

– Ob 65. obletnici gledališkega, filmskega in televizijskega ustvarjanja Josipa Bobija Marottija sta 12. junija Koordinacija hrvaških društev prijateljstva in Socialdemokratska partija pripravila slovesnost v prostorih SDP-ja na Iblerjevem trgu v Zagrebu. Predsednik SDP-ja Ivica Račan je Marottiju podaril sliko Zagreba in mu zaželel, da bi ustvaril še veliko dobrih vlog. Zagrebški župan Milan Bandić mu je podaril skulpturo, klobuk in šestinski dežnik. V programu so sodelovali igralca Ivica Kunej in Vlasta Knezović ter primadona in prvak Opere HNK-ja, Gertruda Munitić in Hrid Matić, ob klavirski spremljavi Marije Čopora.

20. EUROKAZ

– Jubilejni Festival novega gledališča je potekal od 27. junija do 3. julija. Slovenski igralec Nick Upper, bolj znan kot Niko Goršič, je v koprodukciji ljubljanskega festivala Ex Ponto in Zagrebške akademije dramske umetnosti, ob podpori Teatra &TD ter v sodelovanju s hrvaškimi igralci, performerji in študenti pripravil tragedijo sodobnega slovenskega avtorja Daneta Zajca Grmade. V koprodukciji je nastala tudi predstava Bojana Jablanovca in njegov skupine Via Negativa, že starih znancev in gostov festivala, ki so se tokrat v sodelovanju z Opero zagrebškega HNK-ja predstavili v performansu Viva Verdi.

ROCK KONCERTA

– 8. junija je bil na varaždinskem stadionu velik humanitarni koncert Bela pesem proti mamilom v organizaciji Akija Rahimovskega, mesta

Varaždin in Varteksa. Na rock spektaklu, ki je potekal pod naslovom Aki in prijatelji: reci NE – pojdi in presekaš linijo, so nastopili najboljši hrvaški izvajalci, vsi brezplačno (Oliver, Psihomodo Pop, Tony Cetinski, Massimo, Vanna, Josipa Lisac, Dado Topić, Marija Husar, Ivana Banfić, Livio Morosin, Atomsko sklonišče, Crvena jabuka, Dino Dvornik, Goran Bare in Plačenci). Gosti iz Slovenije so bili Zoran Predin, Vlado Kreslin in Janez Benčino Benčem s skupino Time. Vrhunec maratonskega koncerta na prostem je bila Bela pesem Akija in Karoline, ki je tudi himne humanitarne akcije.

Slovenska kantavtorska zvezda Vlado Kreslin in irski ansambel The Connors sta 26. julija nastopila na terasi kulturnega zagrebškega rock kluba Jabuka. Koncert je potekal v okviru glasbene prireditve Poletje v Jabuki.

SEDMI SVET VINČET

– Na festivalu plesa in neverbalnega gledališča (21. do 27. julij) je imel koncert slovenski glasbenik Aleš Hadalina, nastopila pa je tudi skupina En knap s slovenko-hrvaško predstavo Pasians/Solitaire.

DUBROVNIŠKE POLETNE IGRE

– Letos so bili med 10. julijem in 25. avgustom na sporedu trije nastopi slovenskih umetnikov, vsi trije v v Kneževem dvoru.

15. julija je nastopila ugledna mezzosopranistka in mojstrica popevke Marjana Lipovšek, ob klavirski spremljavi Anthonyja Spirija. Koncert je umetnica začela z virtuozno arijo Vittorio mio quore Giacoma Carissima. Na koncu prvega dela se je globoko poglobila v pet pesmi Johannesa Brahmsa. Sledilo je Sedem pesmi Josepha Marxa, ki jih je oblikovala na očarljiv način. Na sporedu so bile še arije Mozarta, Glucka, Paisiella in Cacciniya. Zadnji del recitala je posvetila opusu svojega očeta Marijana. Povedala je, da je kot štirinajstletna

deklica svojemu očetu na tem istem mestu v Kneževem dvoru obračala note, in sicer za Beethovno Kreutzerjevo sonato.

17. julija je nastopil Cellomania kvartet pod umetniškim vodstvom Valterja Dešpalja. Kvartet sestavljajo Karmen Pečar, Zita Varga, Tilen Artač in Luka Šulić. Na sporedu so bila dela

Josepha Bodin de Boiss, W. A. Mozarta, P. I. Čajkovskega in Rudolfa Matza. 22. avgusta je nastopil Ansambel Cantus pod dirigentskim vodstvom Berislava Šipušca. Solisti so bili Enrico Dindo, violončelo, Neda Martić, mezzosopran in Marjan Trček, tenor. Na sporedu so bila dela Borisa Papanadopula, Paula Hindemitha in Gustava Mahlerja. Tenorist Marjan Trček je glasbeno kariero začel med študijem na Akademiji za glasbo v Ljubljani v razredu Eve Novšak-Houška. Sodeloval je s številnimi slovenskimi in tujimi orkestri in vodilnimi dirigenti. Za njim je vrsta koncertnih izvedb velikih vokalno-instrumentalnih del Bacha, Haendla, Haydna, Mozarta, Beethovna in Mahlerja. Na odru je nastopil v operah Seviljski brivec, Netopir, Ljubezenski napoj, Falstaff, čarobna piščal in Candid.

GLASBENI VEČERI V ZADRU

– 12. julija so se pred starodavno cerkvo Sv. Donata v Zadru začeli že 46. glasbeni večeri, eden najstarejših hrvaških festivalov, ki ga je ustanovil Pavle Dešpalj. Otvoritev se je začela

la z praižvedbo Svečane uverture za zadrške morske orgle Anđelka Klobučara. Povod je bila najnovejša zadrška atrakcija – arhitektonsko-glasbena inštalacija Nikole Bašića v izvedbi Simfoničnega orkestra RTV Slovenija pod dirigentskim vodstvom maestra Tomislava Fačinija, novega ravnatelja Festivala. V nadaljevanju je bila izvedena priljubljena kantata Carmina burana Carla Orffa kot uspešen spoj srednjeveške poezije in sodobnega glasbenega izraza 20. stoletja. Sodelovali so trije amaterski zbori (Katedralni zbor iz Gradca, Oratorijski zbor cerkve Sv. Marka iz Zagreba in Hrvaško pevsko glasbeno društvo Zoranić iz Zadra) ter solisti Ivana Kladarin, sopran, Sveto Matošić Komnenović, tenor in Jože Vidic, bariton.

SPLITSKO POLETJE

– Na 52. splitskom poletju je Drama SNG-ja iz Ljubljane izvedla Krva-vo svatbo v režiji Nenni Delmestre. Žal je bila to najslabše obiskana dramska premiera. Izvedena je bila na odru trdnjave Gripe, v slovenskem jeziku, brez prevoda in zaradi vetra komaj slišna in razumljiva. Škoda!

TESLA ELECTRIC COMPANY

– Priljubljenost Tomaža Pandurja ni zbledela. Gledališka javnost je nestrpno čakala premiero predstave Tesla Electric Company. Predstava, ki je nastala v koprodukciji Pandur Theatra (vodita jo sestra Livija, dramaturginja in brat Tomaž, režiser) ter Teatra Ulysses, ne postavlja še enega v vrsti spomenikov ob 150-letnici rojstva Nikole Tesle; zasnovana je kot pričevanje nesrečne zemeljske usode genija, znanstvenika ki si je hiteč v 20. stoletje

izmislil 21. Tekstualno predlogo za predstavo je napisal zagrebški dramaturg Darko Lukić, avtor glasbe je slovenska skupina Silence, scenografijo pa je podpisal zagrebški dizajnerski studio Numen. Predstavo brez glav-

nih in stranskih vlog so izvedli Rade Šerbedžija, Livio Badurina, Hristina Popović, Felix Stroebel, Branko Jordan, Primož Ekart, Gregor Gruden, Mijo Jurišić, Boris Benko in Primož Hladnik. Premiera je bila 11. avgusta na trdnjavi Minor na Malem Brionu.

GOSTOVANJA MARIBORSKEGA GLEDALIŠČA

– SNG Maribor je operno-baletna hiša, ki je stalna gostja puljskega festivala Histria. 14. avgusta je v puljski areni večtisočglava množica spremljala Verdijev Nabucco, 18. avgusta pa Mozartovo Čarobna piščal. Baletni ansambel je na Brionih izvedel Clugov Radio & Juliet. Na 7. mednarodnem festivalu komornega gledališča Zlati lev so v tekmovalnem programu uprizorili Clugov plesni projekt Tango. Predstava je prejela eno od štirih enakovrednih nagrad strokovne žirije, ob tem jo je za najboljšo predstavo razglasilo tudi občinstvo.

KARANTENA V DUBROVNIKU

– Jubilejni festival je potekal od 25. avgusta do 5. septembra pod

motom «Zamudili ste devet karanten, zamudite še deseto». Organizator dogajanj Art delavnica Lazareti seveda nima namena ustaviti festivala in produkcije sodobnih projektov. 25. avgusta je bila v Gledališču Marina Držića na sporedu predstava Heine-rra Muellerja Quartett režiserja Ivica Buljana v koprodukciji Mini Teatra in Cankarjevega doma iz Ljubljane, Theatra pont Aveugle iz Marseilla, Mestnega gledališča iz Ptuja, Slovenskega stalnega gledališča iz Trsta, Art delavnice Lazareti in Gledališča Marina Držića iz Dubrovnika, Zadar Snova, Novega kazališta in Teatra &TD iz Zagreba.

AMIGOS PARA SIEMPRE IN HELENA BLAGNE

– Slovenska pevka zvezda je po dolgem času spet stopila na hrvaški glasbeni oder. S tenoristom Ivom Gamulinom je odpela predelavo španske pesmi Amigos para siempre. Za zgoščenko bodo s popularnim tenoristom (imenujejo ga hrvaški Bocceli) duete odpele Tereza Kesovija, Ivana Banfić in Marija Husar. Projekt si je zamislil menadžer Alen Ključa, besedila pa sta napisala Alka Vuica in Branimir Mihaljević. Helena Blagne je na Hrvaškem postala znana z nastopom na Splitskem festivalu s pesmijo Morje, ljubezen moja.

SKRIVNOSTNE MONE LISE DAMIRJA MEDVEŠKA

– V motovunski cerkvi Madonna dei Sevoi je bila julija odprta razstava slik Skrivnostna Mona Lisa zagrebškega umetnika slovenskih korenin Damirja Medveška. Avtor je v ciklusu ženskih portretov, inspiriranih z Leonardovo Giocondo, kombiniral obraz in nasmeh Mone Lise s fantastičnimi kostimi in ambientu. Zgodovinar umetnosti in poznavalec Leonardovega opusa Marino Baldini je v tem Medveškovem opusu našel dosledno likovnost, naklonjeno eksperimentalnemu prehajanju v prostor in scenografičnost. V tej razstavi so

od konca avgusta ljubitelji kolorističnega slikarstva uživali v galeriji Art Center v Pazinu. Slike iz tega opusa so odkupili predvsem tuji zbiratelji, kar ni presenetljivo, saj dela zagrebškega mojstra krasijo galerije v New Yorku in Milanu. Samo razstavo v Motovunu si je ogledalo prek tri tisoč obiskovalcev. O njej in avtorju je izšel obsežen članek v časopisu La voce di popolo. To je bila že dvajseta samostojna Medveškova razstava od leta 1985. Na Akademiji v Zagrebu je diplomiral leta 1937 v razredu Zlatka Kauzlarica - Atača.

Te dni Damir Medvešek končuje prvo svečano zaveso Zagrebškega lutkovnega gledališča. Slike iz pravljic Ivane Brlić Mažuranić je prenesel na platno s površino 50 kvadratnih metrov. Medvešek je strokovnjak za izdelavo umetniških del velikih formatov. Je avtor največje slike na svetu, in sicer gledališke zavese za Ludviga II., predstavo bavarske opere. Slika, izdelana v Zagrebu, meri 500 kvadratnih metrov.

VARAŽDINSKI BAROČNI VEČERI

– 36. Varaždinski baročni večeri so potekali od 22. septembra do 8. oktobra pod pokroviteljstvom hrvaškega predsednika Stjepana Mesića.

Svečana otvoritev v Atriju Starega gradu je bila glasbeno-odrski spektakl z velikim ognjemtom ob zvokih Haendlove Glasbe za kraljevski ognjemet. Tudi na letošnji prireditvi so nastopali slovenski umetniki.

23. septembra sta v katedrali Marijinega vnebovzvetja nastopila Slovenski komorni zbor in Slovenski komorni orkester pod vodstvom maestra Mirka Cudermana s solisti Matejo Arnež, sopran, Eleno Dobijavec, alt, Matjažem Stopinškom, tenor in Jankom Volčanškom, bas. Na sporedu sta bili dve maši Johanna Sebastiana Bacha ter Kantata za soliste, zbor in orkester Wachet auf, ruft uns die Stimme istega avtorja.

28. septembra sta v katedrali nastopila Slovenska filharmonija in Sloven-

ski komorni zbor pod dirigentskim vodstvom maestra Milana Horvata s solisti Martino Zadro, sopran, Mirjam Kalin, alt, Matjažem Stopinškom, tenor in Jožetom Vidicem, bas. Na sporedu je bil oratorij Mesija Georga Friedricha Haendla.

3. oktobra je bila v katedrali prva odrska izvedba Janezovega trpljenja J. S. Bacha. Nastopila sta Slovenski komorni zbor in Camerata Serbica pod dirigentskim vodstvom ravnatelja VBV maestra Vladimira Kranjčevića. Režiser je bil Georgij Paro, animacijo dela je izvedel Milko Šparemblek, intervencijo v prostoru Aljoša Paro, kostumografinja je bila Marija Žarak. Za osvetlitev je poskrbel Peter Stein. Nastopili so številni domači in mednarodni solisti: altovske arije je izvedla priznana slovenska umetnica Marjana Lipovšek, sopranske Margareta Klobučar, tenorske Joshua Elaicott, basovske Ivica Čikeš. Kot Jezus je nastopil Davide Damiani, Evangelist je bil Mussa Nkuna, Pilat Jože Vidic, Peter pa Vjekoslav Hudeček. Na orglah je nastopil Alen Kopunović Legetin, na positivu Pavao Mašić.

Janezovo trpljenje je bilo posvrečeno spominu na prvega varaždinskega škofa Marka Culeja. 4. oktobra je bil v Križevcih v grškokatoliški katedrali sv. Trojice koncert Zagrebških solistov z gosti na rogu Radovanom Vlatkovičem, Boštjanom Lipovškom in Viktorjem Krčenkovim. Na sporedu so bila dela Antonia Vivaldija, Georga Philippa, Telemana in Jana Bismasa Zelenka.

8. oktobra je bila v katedrali Vnebovhoda blažene device Marije svečana maša zahvalnica ob koncu Varaždinskih baročnih večerov. Mašo je daroval ljubljanski nadškof in metropolit Alojz Uran, v sodelovanju s slovenskimi in hrvaškimi duhovniki. Mašo je spremljal Katedralni zbor Svetega Nikolaja iz Ljubljane pod dirigentskim vodstvom Jožeta Trošta in ob orgelski spremljavi Gregorja Klančiča. Peli so Mašo v C-duru (Spatzen messe) W. A. Mozarta. Zbor je na koncu zapel Mati moja

venec plete Lojzeta Mava, Ave verum corpus W. A. Mozarta in svečano Tebe Boga hvalimo.

Varaždinski baročni večeri so se končali tako kot so se začeli, s hrvaško himno Lijepa naša domovina.

Ob koncu so najboljšim podelili nagradi Ivana Lukačića in Jurice Muraija ter nagrado Kantor. Nagrado Ivana Lukačića za najboljši ansambel na VBV je predsednik žirije Zoran Brajša izročil Slovenskemu komornemu zboru. Ljubljanski nadškof Uran, ki je bil nekoč član Slovenskega komornega zbora, je ravnatelju VBV prof. Vladimiru Kranjčeviću ob poteku mandata namesto besed zahvale zapel Oče nebeški.

Profesor Kranjčević se je zahvalil vsem nastopajočim, sodelavcem, sponzorjem in publiki, med njimi tudi spodaj podpisani, članici Slovenskega doma, ki je redno spremljala VBV ter o nastopih slovenskih umetnikov pisala v Novem odmevu.

APRILIJA LUŽAR O NASILJU NAD ŽENSKAMI

– Slovenska akademska umetnica je po zagrebških ulicah dva dni prevažala ženske, ki so bile žrtve nasilja. Posiljene, pretepe, ponižane žene je posadila v avto s tablico Ženski taksi in se z njimi pogovarjala kot oseba, ki jih razume. Želi jim pomagati z umetniškimi akcijami.

Zavzame se, da bi posiljevalce kaznovali z visokimi kaznimi, njihova imena pa javno objavili. Te projekte je pripravila z različnimi ženskami. V njenem filmu, ki si ga je mogoče ogledati v Galeriji bačva HDLU, neka mati govori v imenu mladoletne posiljene hčerke.

MLAĐA SLOVENSKA KNJIŽEVNA SCENA

– Redakcija Revije malih književnosti zagrebškega kluba Booksa je oktobra pripravila štiridnevno gostovanje desetih predstavnikov sodobne slovenske književne scene. Vsi povabljeni so bili mlajši od štirideset let in brez objavljene knjige na Hrvaškem.

Kulturna obzorja

Izbrala sta jih urednik revije Beletrina Mitja Čander in urednik Literature Urban Vovk. Njihovi nastopi so dosegli vrhunec 14. oktobra, z dodelitvijo nagradnih štipendij študentom, ki so prevedli njihova dela. Zagrebška modna oblikovalka Kristina Šepetavc je v povezavi s slovenskimi gosti pripravila inštalacijo, ki jo je z vsakim dnem gostovanja dopolnjevana, da bi čim bolj natančno in zanimivo odgovorila na vprašanje, kdo so ti pesniki.

REŠKO-LJUBLJANSKI PROJEKT

– Ljubljancani so 9. oktobra na mednarodnem festivalu «Mesto žensko» prvi videli «Gramatiko», novo predstavo reškega neodvisnega gledališča Trafik, pripravljeno v koprodukciji z Ljubljanskim Museumum. Trafikovci so se vrnili k svoji tradiciji – k razmišljanju posameznika in njegovega telesa. Tokrat skozi življenje dveh reških igralcev z začetka prejšnjega stoletja, Irme in Eme Gramatice. Njuna življenjepisa pa sta – po besedah umetniške vodje Magdalene – le sredstvo za koreografijo gramatike telesa.

DNEVI ORISA

– Na Mednarodnem simpoziju arhitekture, ki ga je časopis za arhitekturo in kulturo Oris pripravil 21. in 22. oktobra v dvorani Vatroslav

Lisinski, so predstavili dela desetih svetovno znanih arhitektov. Med njimi je tudi Jurij Kobe iz Ljubljane. Kobe se je rodil leta 1948, diplomiral je leta 1973 na ljubljanski FAGG pri prof. Edvardu Ravnikarju, podiplomski študij je orpavil na School of Architecture v Londonu. Je docent na FAGG, vodi biro Atelier arhitekti, je član uredniškega odbora revije AB in organizacijskega odbora Piranskih dnevov arhitekture. Najpomembnejše realizacijev Ljubljani: Biološka fakulteta (nagrada Prešernovega sklada), obnova in dograditev Cekinovega gradu, Srednja zdravstvena šola (Plečnikova nagrada), stanovanjski kompleks Tabor (priznanje Piranesi).

GOSTOVANJE MARIBORSKEGA SNG-ja

– Od 13. do 20. oktobra so v Mesnem dramskem gledališču Gavella v Zagrebu potekali 21. Gavellovi večeri. Nastopila so gledališča iz Zagreba, Dubrovnika, Splita, Reke, Varaždina in Virovitice. Nagrado za najboljšo predstavo je prejel Rene Medvešek za dramo Vrata do v izvedbi Zagrebškega gledališča mladih. Zadnji večer je bila na sporedu edina predstava iz tujine, in sicer Stroj Hamlet, v izvedbi SNG-ja iz Maribora in v režiji Samota M. Strelca. Režiser, tudi scenograf predstave, je iz del W. Shakespeara in H. Müllerja sestavil zanimivo simbiozo atraktivnih in komornih prizorov, ki se dogajajo v svojevrstnem gledališču, tako rekoč med sedeži baročnega gledališča. Zelo uspele igralske interpretacije so predstavili Tadej Toš kot Mladen Hamlet,

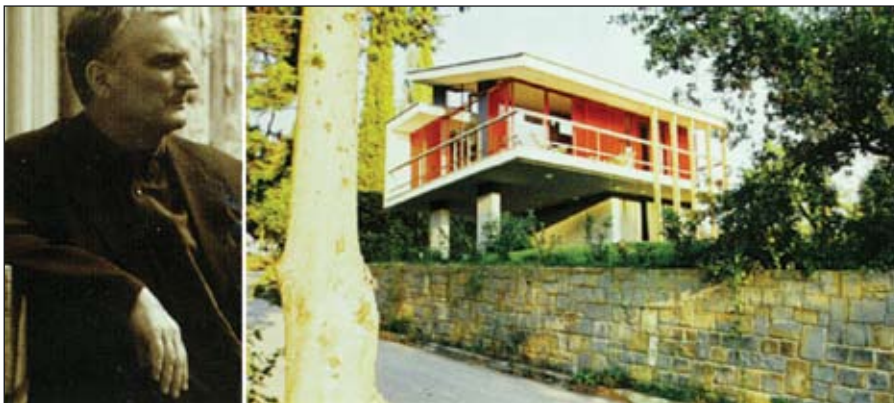

Nenad Tokalić kot nestalev Klaudij, Dare Valič kot izvrsten Duh, Milada Kaležič kot ravnodušna Gertruda, Veronika Drolc kot navdahnjena Ofeleja, Peter Boštjančič kot razposajen Polonij, Viktor Meglič kot nevrotični Leart, Polde Bibič kot odličen Grobar in Mateja Pučko kot intrigantna Grobarka. Predstavo so spremljali odlična glasba iz filma Rekvijem za sanje, koreografija Valentina Turcuja in kostumi Belinde Radulović.

HRVAŠKI GLAGOLJAŠKI REKVIEM

– 2. novembra sta v dvorani Lisinski Simfonični orkester in Zbor HRT-ja pod vodstvom Tončija Bilića izvedla Hrvaški glagoljaški rekviem v spomin nedavno umrlemu avtorju Igorju Kuljeriću. Nastopil je izjemen kvartet solistov: Valentina Fijačko, Martina Gojčeta-Silić, Luciano Batinic in Janez Lotrič. Hrvaški glagoljaški rekviem (Maša za umrle) je prvič odzvonil leta 1996 pod svodi cerkve sv. Donata v Zadru. Rekviem sodi med najboljša skladateljeva dela in priča o njegovem odnosu do starodavne hrvaške glagoljaške glasbene dediščine. Izvedli so ga tudi v Ljubljani in Berlinu. Na posnetku je med solisti tudi Lotrič.

Kulturna dogajanja spremljala

USTVARJALCI DVEH KULTUR

Slovenski slavistični kongres je prvič potekal zunaj meja Republike Slovenije, in sicer v Zagrebu. Udeleženci kongresa so 7. oktobra spremljali predavanje ob otvoritvi razstave "Ustvarjalci dveh kultur - stvaratelji dviju kultura" v preddverju zagrebške Narodne in vseučiliščne knjižnice, ki je bila sicer skupaj z Narodno univerzitetno knjižnico iz Ljubljane soorganizatorica dogodka.

Program je v imenu gostiteljev vodila Davorka Pšenica. Uvodoma sta spregovorila ravnatelj obeh knjižnic dr. Josip Stipanov in Lenart Šetinc. Spomnila sta na neštete vezi in mostove med slovenskim in hrvaškim narodom, ki bi jih morali samostojni državi ohranjati in graditi nove.

Avtor razstave dr. Mihael Glavan je natančno pojasnil, zakaj se je lotil projekta in predstavil razstavljene knjige, reprinte, inkunabule ter dela iz sodobne književnosti. O razstavi je spregovoril tudi dr. Zvonko Kovač.

Dogodek sta z glasbenimi točkami popestrili Barbara Bego-Bojač, klavir in Svetlana Krajna, tamburica. Izvedli sta dve slovenski skladbi Blaža Horniča in Bojana Glavine ter dve hrvaški skladbi Dore Pejačević in nekaj narodnih motivov. Skladbe v izvedbi nenavadnega komornega dueta so zvenele neverjetno prijetno.

Razstavo je z lepimi besedami odprla osebna predstavница hrvaškega ministra za kulturo Boža Biškupića Branka Šulec.

Silvin Jerman

ŠPORTNA DOGAJANJA

Poleti je bilo največ pozornosti namenjene svetovnim prvenstvom v nogometu in košarki. V Nemčiji je nastopila hrvaška reprezentanca, na Japonskem pa slovenska. Hrvati se niso uspeli prebiti med šestnajst najboljših. Slovencem je to uspelo, vendar jim je za kaj več zmanjkalo športne sreče.

PLAVANJE

- V Budimpešti je potekalo evropsko prvenstvo, na katerem sta se najbolje odrezala Duje Draganja s srebrno medaljo in Matjaž Markič z bronasto medaljo.

ATLETIKA

- V Goeteborgu na Švedskem je bilo evropsko prvenstvo, na katerem so dobro nastopili tudi naši atleti. Najbolj je prese-netil slovenski šprinter Matic Osovnikar, ki je v teku na sto metrov priteknel do tretjega mesta. Blanki Vlašić je bila v skoku v višino za las ob odličje. Preskočila je dva metra in osvojila četrto mesto. Konec avgusta je bil v Zagrebu tradicionalni Hanžekovičev memorial. Pred domačimi navijači je zmagala Blanka Vlašić (skok v višino). V teku na 800 metrov se je z drugim mestom iskazala Brigita Langerholc. Tretje mesto sta zasedla Matic Osovnikar s tekom na 100 metrov in Danijela Grgić s tekom na 400 metrov.

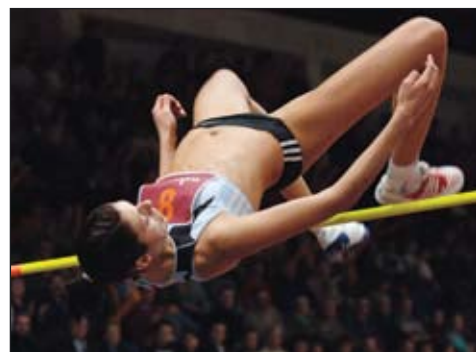
VATERPOLO

- Septembra je v Beogradu potekalo evropsko prvenstvo. Slovenci in Hrvati so bili v isti skupini. Hrvaška je pomlajeno slovensko reprezentanco pričakovano premagala z 19 : 8. Na koncu so Hrvati zasedli sedmo mesto, kar je bilo pod pričakovanji. Slovenija je bila dvanajsta.

KOŠARKA

- V prvem krogu Evrolige so se v Zagrebu pomerili košarkarji Cibone in Union Olimpije. Po prvi četrtini so bili izenačeni, nato pa so gostitelji stopnjevali igro in na koncu z lahkoto zmagali s 77 : 61.

Rok Jurinić

ZAJTRK PO MONTIGNACOVI METODI

Če hočete skrbeti za svoje dobro počutje, poskrbite za svojo prehrano!

Tudi če se zdaj že zavedate pomembnosti prehrane, to še ne pomeni, da morate kupovati samo v trgovincah t.i. zdrave hrane, ker med drugim tudi tam ni vse vedno najboljše kakovosti. Dovolj je, da odslej bolj razumno izbirate živila in bolj premislite, kako bodo vplivala na vaše počutje. Naše splošno počutje je odvisno od živil, ki jih jemo in čistosti zraka, ki ga vdihavamo.

O tem, kako pomemben je zajtrk, govori že ljudski pregovor: «Zajtrkuj kot kralj, večerjaj kot siromak». Zajtrk mora biti obilen, ker je to prvi korak k naši novi vitalnosti. Morate mu posvetiti potreben čas. Vstanite četrto ure ali dvajset minut prej kot doslej. To boste lažje storili kot prej, ker boste bistveno lažje spali, kakor hitro boste sprejeli Montignacova priporočila, še posebej tista, ki zadevajo večerni obrok.

Tokrat bomo spregovorili o pomembnosti vitaminov v zajtrku. Če jih sploh ne uživamo ali jih jemo premalo, je to najpogostejši vzrok, da smo nenehno utrujeni. Zlasti to velja za vitamine skupine B in vitamin C. Nekateri boste morda pomislili, da je najbolje, da greste ponje tja, kjer jih imajo - v lekarno. Vedite, da organizem umetne izdelke, ne glede na količino, vsrkava precej težje, kot

naravne vitamine iz živil. Toliko vitamina B, kot ga potrebujemo dnevno, lahko preprosto dobimo z uživanjem suhega pivskega kvasa, ki je naraven izdelek. Kupite ga lahko skoraj povsod - v samopostrežbah, lekarnah ali specializiranih trgovinah. Kvas vsebuje precejšnje količine vitamina B in zato zmanjšuje utrujenost, prav kmalu pa se vam bodo okrepili tudi nohti in polepšali lasje. Poleg tega je v kvasu tudi krom, ki pomaga odpraviti hiperinulinemijo. Kura naj bi se ponavljala vsak drugi mesec. Vitamine najlažje najdete v sadju. Dobro je pojesti svež sadež, npr. Kivi, ki vsebuje petkrat več vitamina C kot pomaranča. Če iztisnete sadežu sok, ga morate popiti takoj, ker prav hitro izgublja vitamine. Spiti kupljeni sadni sok je prava neumnost. In še na nekaj moram opozoriti - katerikoli sadež izberete za zajtrk, ga morate pojesti pred drugimi jedmi, skratka na tešče. Tudi sicer sadja ne bi smeli jesti po obroku, ker se hitro prebavi. Priporočajo celo, da bi potem, ko pojedete sadež na tešče, počakali četrto ure, da pride v tenko črevo in ne ostane ujeto v želodcu, zaradi hrane, ki jo pojemo takoj za sadjem. O tem kaj, je še priporočljivo jesti za zajtrk, bomo spregovorili v naslednji številki.

Iz Montignacove knjige Jem torej hujšam povzela

Cveta Matko

SVEŽA ZELIŠČA - NEKAJ KORISTNIH NASVETOV

Sveža zelišča obogatijo Sokus in videz jedi, imajo pa tudi veliko hranilno vrednost. Nič nenavadnega ni, da so zelo priljubljena, do njih so bolj zadržani le tisti, ki jih premalo poznajo.

ŽAJBELJ - Vsi vedo, da iz njega pripravljamo zdravilni čaj, ki ima nekoliko trpek in grenak okus. Žajbelj pa je zelo primerni tudi za pečenke, posebej divljačino, in vse mesne jedi.

BAZILIKA - Velja podobno kot za peteršilj: brez bazilike si ni mogoče predstavljati juh, omak in jedi s paradižnikom. Svežo sesekljano baziliko dodajamo tudi jedem iz graha, fižola, gob, skute.

LUŠTREK - Ima močan okus in vonj, zato ga uporabljamo v močnih juhah, enolončnicah, omakah, največkrat namesto zelene, vendar moramo biti previdni pri odmerjanju količine.

PEHTRAN - To zelišče raste na vsakem primorskem vrtu. Kdo ne pozna slastne pehtranove potice in pehtranovih štrukljev? Listki pehtrana imajo sladkast okus in imeniten vonj,

dodajamo ga zeleni solati in omakam. Zelo priljubljen je pehtranov kis.

MAJARON - Ima prijeten in razmeroma močan vonj in značilen okus, ki malce greni. Poda se k zelenjavi (stročnice, zelje, repa, koleraba), golažev, ragujev in jetrnih klobas brez majarona pa sploh ni.

TIMIJAN - Zelo, zelo aromatičen. Okus spominja na klinčke. Z njim dišavimo mesne jedi, divjačino in podobno, ker je močan, ga previdno uporabljamo.

MELISA/META - Ima osvežujoč okus, primerna je za čaj, osvežilne pijače in zeliščne kise. Poda se tudi k sladicam, fižolu in solatam.

ZELENA OMAKA

Jogurt, kislo smetano, sol, poper in na drobno sesekljana zelišča (bazilika, majaron, luštrek, mlada čebulica... – odvisno od letnega časa in okusa) zmešamo in postrežemo.

ZELIŠČNA SKUTA

Skuti (svežemu siru) pri- mešamo veliko sesekljanih zelišč, po okusu dodamo poper, sol, malo jabolčnega kisa, zmletih orehov ali zdrobljenih pistacij. Postrežemo kot namaz ali ponudimo h krompirju v oblicah.

PARADIŽNIK Z METO (MELISO)

Za okusen, zdrav in osvežilen napitek potrebujemo 8 olupljenih zrelih paradižnikov, 12 listkov mete, sok dveh limon, sol, dve kapljici pekočega Tabasca, kockice leda. Zmešamo v mešalniku in okrasimo z listki zelene in mete.

Ivanka Nikčević

KAŽIPOT: PALČAVA ŠIŠA V PLEŠČAH

Če vas kdaj pot pripelje v zelena plju- ča Hrvaške, v Gorski kotar, ne smete zamudi- ti priložnosti za obisk izjemnega zasebnega etnografskega muzeja družine Čop oz. Smo- le, «Palčave šiše» v občini Čabar. Tu sta v zgodovini potekali dve pomembni trgovski poti. Prva je osrednjo Kranjsko in Kvarner- ski zaliv povezovala prek Loške doline, Pre- zida, Trstja in Gerova. Druga, ki je bila do sredine 18. stoletja le karavanska pot, pa je vodila iz srednje Hrvaške in Bele krajine ter se na koncu kolpske doline v okolici Svete gore priključila k prvi. In tu se je na hrvaški strani razvila edina večja vas Plešče.

Zgodba družine Čop v čabranski dolini se začne že veliko stoletij prej. Prve sledi priimka lahko zasledimo celo v letu 1570, ko se v dokumentih župe Gerovo omenjata Krištan Čop in Pavel Čop. V 18. stoletju je vas Plešče postala značilno trgovsko kri- žišče in leta 1782 so nastali prvi ohranjeni dokumenti o Palčavem posestvu. Palčavo šišo je na začetku vrhunca najboljših časov za ta kraj leta 1856 zgradil posestnik, trgo- vec in gostilničar Ivan Čop z ženo Lenko Kvaternik iz Mandlov. Imela sta sedem otrok. V letih, ki so sledila, je družina pridno delala na posestvu, ga razširjala in urejala. Odprli so gostilno, prenočišče in najboljšo trgovino v kraju. Palčava šiša je ne glede na težavna leta ob prehodu v novo stoletje in začetka prve svetovne vojne osta- la odprta za vse ljudi dobre volje. Po prvi svetovni vojni je Palčava šiša zaslovela kot najboljši kraj za počitek v celotni regiji, saj je ponujala izredno domačo hrano, storitve pa so bile na zelo visoki ravni. Na letovanje so prihajale bogate družine iz Zagreba in Beograda. Radi so se sprehajali, planina- rili, hodili v lov in ribolov... V salonu so cenjeni gospodje radi debitirali, balinalo se je, kartalo in plesalo. Druga svetovna

vojna je Palčavi šiši prinesla veliko nesreče, njen duh pa je ostal. To je bila Berta, vdova po Zvonimirju Čopu, ki je preživela vojno vihro in pogumno vzdržavala hišo, v kateri je živela vse do svoje smrti ob koncu 20. stoletja.

Hišo je sedma generacija Palčavih obno- vila v prvotni obliki, uredili so notranjost, v kateri ni predstavljena le materialna dediščina družine in kraja, temveč tudi nematerialna dediščina teh krajev. Celota s stanovanjskim poslopjem, dvoriščem, sked- njem in zbirkami je bila leta 2005 vpisana v register kulturnih spomenikov Republike Hrvaške.

Matea Hotujac

MISLI IN AFORIZMI IZ ZVEZKA SILVINA JERMANA

Vse lahko narediš v življenju, samo ne ljubiti tisto, kar ljubiš.

Slepost ljubezni odpira obzorja najlepših občutkov.

Ni treba imeti preveč odprtega srca, ker bi se v njega lahko vselil sovražnik s prijateljskim obrazom.

Izkazovati prijateljstvo zaradi koristi, je hujše od neposredne kraje.

Ljubiti ljudi je pogosto nesrečna ljubezen.

Materinska ljubezen je materinska ljubezen, čeprav je v vrtincu vojne izgubila sinove na nasprotnih straneh.

Dobrota v duši ni zadostna, moraš jo pokazati na kakršen koli način.

Redki so tisti, ki se počutijo tako močni, da ne rabijo ljubezni.

Ljubiti ženo pomeni spoštovati ljo.

Biti zaljubljen ne pomeni tudi ljubiti.

Da bi prevladal občutek samote, ti pomaga ljubezen do nekoga ali do nečesa.

Samota ni prijetna, tudi če se znaš zabavati z lepimi mislimi.

Otožne misli ti zagrenijo neprijetno samoto.

Kadar ti je težko biti sam, pomisli na tiste, ki živijo v samotni.

Najbolj žalosten trenutek za človeka je, ko obžaluje samega sebe.

Človek brez volje naj ne pričakuje, da mu bo bolje.

Čudovit je občutek nasmejati se v samotni.

Moder človek se nikdar ne boji delati neumnosti.

Ko stari delajo neumnosti, se jim vrača mladost.

Stare glave niso zmeraj rodovitna tla za nove ideje.

Če v starosti sprejemaš ideje mladih, se počutiš mlajši.

Nesreča drugih - sreča za egoista.

Zadovoljstvo mu je z žalostnimi solzami.

Če sumiš, da te bo zahrbtno napadel - glej ga naravnost v oči.

Bolje je imeti oklep okrog možganov, kot okrog srca.

Če hočeš koga užaliti, mu pripiši svoje napake.

Valovi ljudske toplote so ga popolnoma ohladili.

Kako velika modrost je v starosti biti norčav.

Modrosti, modrosti, kakšne le norčavosti - norčavosti, norčavosti, kakšne le modrosti.

Klara Žel

OBČUTEK ŽIVLJENJA

*Oči polne so narave,
a duša trpi od težave,
ki boli še daleč v daljave,
ker skrbi so polne glave.*

*Vsak ima pač svoje navade,
na življenje po svoje gleda,
živeti ni lahko, se zaveda,
različni smo seveda.*

*Nikomur žalega ne storiš,
kakor veš pač živiš,
vsem ugajaš, dobro želiš
in vse grehe oprostiš.*

*Nikdo nihče ne misli pa na to,
da vse težje nam še bo,
da življenju konec bo,
dajmo, da živimo kot eno.*

*Tako življenje naše teče,
veliko, veliko nam reče.
In ko vse od sebe daš,
življenje šele spoznaš.*

PREGOVORI SO ZAKLAD ČLOVEŠKE MODROSTI

V pregovoru leži zaklad modrosti preprostega moža.

Kdor materin jezik zametuje – matere ne spoštuje.

Ne išči sreče širom sveta – največja sreča biva doma.

Kakršen človek – taka je beseda. Kakršen pozdrav – tak je odzdrav.

Dela, ki ga danes lahko storiš, ne odlagaj na jutri.

Kamen do kamna palača, zrno do zrna pogača.

Izgubljeni denar lahko najdemo, nikdar izgubljenega časa

Kdor z malim zadovoljen ni - velikega vreden ni.

Starih šeg ne vseh zatreti, novih ne vseh vzeti.

Več postav, več zmešnjav in več težav.

Prebrisana glava in pridne roke, bogastvo so boljše, nego zlate gore.

Kdor hoče prav srečno živeti, mora modro glavo, pa zlahtno srce imeti.

Kar iz srca pride – k srcu gre.

Izbrala Cvetka Matko

NE POZABIMO SLOVENSКИH JEDI

Tudi po vročih poletnih dneh se prileže lažja hrana, tudi z mesom in plodovi jeseni. Manjši zalogaji mesa v obliki zvitkov so lahko veliko slastnejši od velikih zrezkov. Hitro jih pripravimo iz različnih vrst mesa (svinskega, govejega, puranjega ...) z dodatkom zelenjave in že imamo okusno, zdravo in še celo poceni kosilo.

PURANJI ZVITKI Z BUČAMI

Potrebujemo: 50 dkg puranjega fileja, 2-3 mlade buče, 4 paradižnike, 1 čebulo, 3 korenčke, zeleno, strok česna, oljčno olje, malo belega vina, baziliko, sol, poper.

Priprava: Bučke narežemo na tanke, dolge rezine in posolimo. Meso narežemo na tanke zrezke, jih potolčemo, malo posolimo in popramo – lahko dodamo košček trdega sira ali olivo. Na zrezek damo rezino bučke in ga zvijemo tako, da je bučka na zunanji strani. Spnemo z zobotrebcom. V ponvi segrejemo olje, popražimo narezano zelenjavo, dodamo zvitke in jih z vseh strani zapečemo. Zalijemo z vinom in kuhamo, dokler vino ne izpari, dodamo narezan paradižnik, sol, poper, baziliko, če je potrebno še malo vode in kuhamo počasi še nekaj minut. Zvitke postrežemo z rižem ali testeninami.

TELEČJI ZVITKI S ŠPINAČNIM NADEVOM

Potrebujemo: 6 manjših zrezkov, 1 kg krompirja, 10 dkg sesekljanega panceta, 2 pora, 50 dkg špinače, 2 korenčka, 1 strok česna, 2 rumenjaka, parmezan, sesekljan

peteršilj, 1/2 dcl oljčnega olja, sol, poper.

Priprava: Por zrežemo na kolesčke in da pražimo s panceto na žlici olja, dodamo narezan korenček, krompir, sol in poper, zmešamo in damo v namaščen pekač. Sesekljano špinačo in česen dušimo na olju do mehkega. Ko se ohladi, dodamo rumenjaka in parmezan. Na zrezke damo špinačni nadev, zvijemo in spnemo z zobotrebci ter zložimo zvitke na krompir in zelenjavo, potresemo z peteršiljem, malo pokapljamo z oljem in pokrito pečemo v ogreti pečici okrog 30 minut. Še tople zvitke postrežemo s sezonsko solato (radič, rukola).

NADEVANI JAJČEVCI

Potrebujemo: 4 velike jajčevce (patlidani), 2 čebuli, 3 stroke česna, 1 dcl oljčnega olja, 50 dkg paradižnika, 60 g mandeljev (narezanih na drobno), sesekljan peteršilj, sol, poper, cimetovo skorjo, lovorjev list.

Priprava: Jajčevce operemo in po dolgem prerežemo na polovico ter jim previdno izdolbimo sredino. Namažemo z oljčnim oljem. Paziti moramo, da pecelj (rep) lepo razpolovimo. Pečemo jih v pečici na 200° C okrog 5 minut. Medtem naredimo nadev: na preostalem olju svetlo prepražimo čebulo, dodamo

izdobljeno sredico jajčevcev, olupljen in na kocke narezan paradižnik, strt česen. Zelo kratek čas dušimo (3 minute). Začinimo s soljo, poprom, cimetom in mandeljni ter premešamo. Jajčevce napolnimo in jih pečemo (na pekaču ali foliji) v pečici 10-15 minut na 180° C. Ponudimo jih kot prilogo pečenemu mesu, kot samostojno jed z jogurtom ali kot brezmesni obrok s kruhom in solatom.

Ivanka Nikčević

NOVI
ODMEV

Novi odmev
izdaja
Kulturno-prosvetno
društvo Slovenski
dom
iz Zagreba s
pomočjo
Savjeta za
nacionalne manjine
Republike Hrvatske
in
Urada Vlade
Republike Slovenije
za Slovence v
zamejstvu in po
svetu.

Za izdajatelja:

Darko Šonc.

Uredništvo:

Miroslava Maria

Bahun,

Matea Hotujac,

Silvin Jerman,

Polona Jurinić,

Ivica Kunej,

Cvetka Matko,

Franc Strašek,

Darko Šonc.

Pregled, priprava

in oprema besedil:

Ilinka Todorovski.

Oblikovanje in prelom:

Ljudevit Gaj.

Tisk: FS d.o.o.,

Hrvatske bratske

zajednice b.b.,

Zagreb.

Izhaja občasno v

slovenskem in

hrvaškem jeziku.

Naklada:

750 izvodov.,

Naslov uredništva:

Kulturno-prosvetno

društvo Slovenski

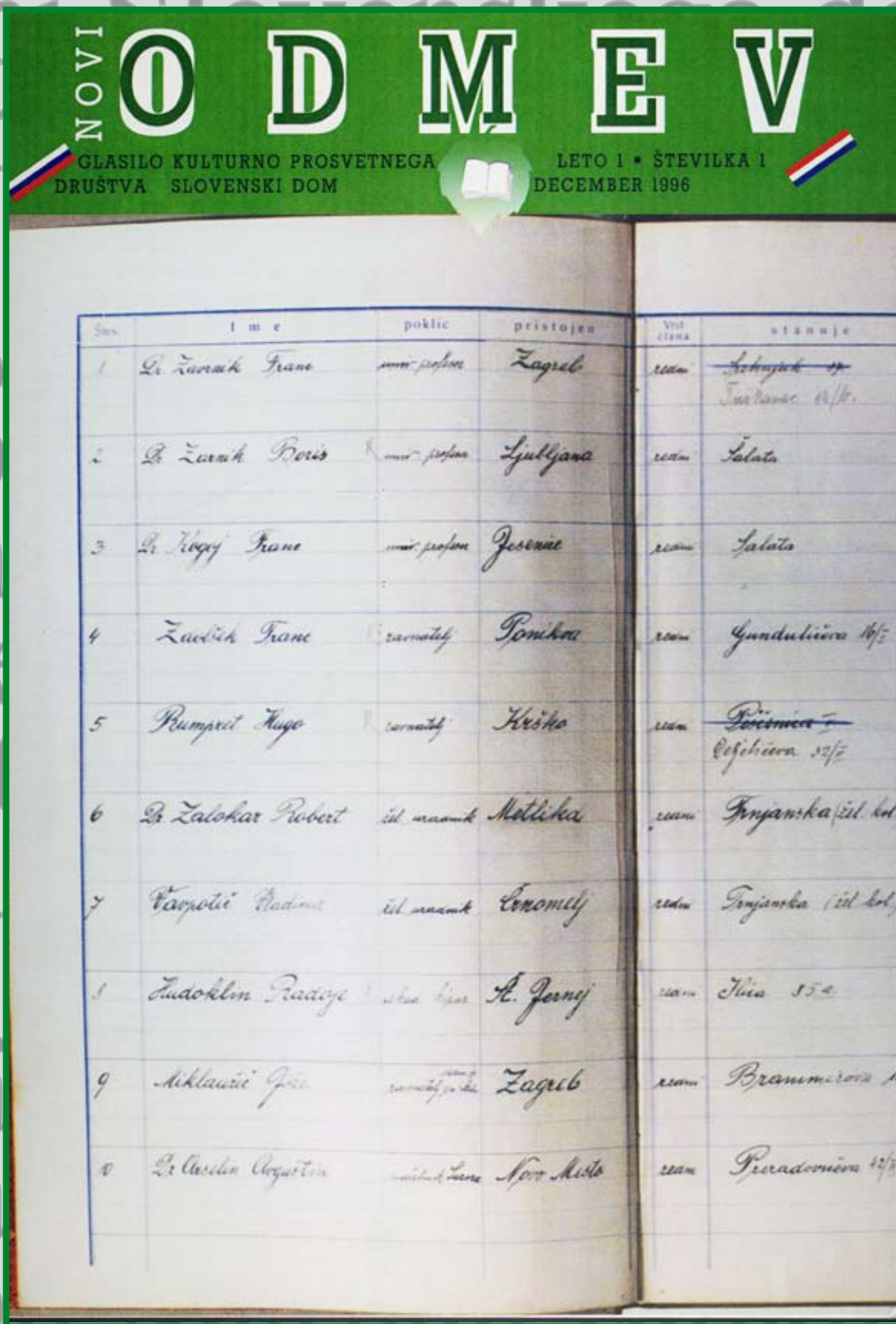
dom, Masarykova

13/I, 10000 Zagreb;

slovenski-dom@

zg.t-com.hr,

http://slovinci.hr

Prva številka Novega odmeva